…ХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

…ПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 162 (10223) | 1963 оной июлиин 11, четверг | Сэн 2 мүнгэн

ҮБҺЭНДЭ ОРОХО САГ ТУЛАЖА ЕРЭБЭ

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ бүхы хүсэеэ шамдуу түргэнөөр табия

★ ☆ ★

Тэжээл бэлэдхэлгээе эхилбэбди

…адай АССР-эй 40 жэ…н һайндэрые совхозой бүхы ажалшад баяр …лантайгаар найрлажа …од байна. Ойн хүндэ… социалис мүрысөөндэ …эйгээр оролсоһон ма…лшад, механизаторнууд амжалта туйлаа. Ха… тарилга хэжэ, мал продуктнуудые абаха, худалдаха түсэб …ын хойноһоо тэмсэжэ үедөө үбһэ хуряалга, …даралгаая эмхи гурим…ар угтаха бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэгдээ.

…ө ажахыдахи энэ шу… хүдэлмэридөө һайнаар …гүй байхын аргагүй. …үбэлжэлгэдэ адуу ма…обир тарганаар ондо …ын тулада совхознай 55 … центнер үбһэ хуряаха, …нган центнер набшаһа суглуулха, 15 мянган силос дараха, 2 мянган …р витаминна үбһэ бэ…хэ уялгатай.

…мэ тула эгээ мүнөө ма…ол анхарал тэжээл бэ…лгэдэ хандуулагдажа …н үетэй. Совхозой фер…дэй сабшалан хадалан …р үбһэ хуряалгын үедэ …коруулагдамал 10 зве…ын 43 звено хүдэлжэ юм. Тэдэ звенонуудта …лан, техникэ, зэр зэмсэг мори унаагай, хүнэй хү…сэбэй ёһоор хэрэгтэй үгтэнхэй.

…шагдажа бухал болоһон шарга дээрэ һүрилхын …хэ оролдолго гаргажа …бди. Тракторай жүдхөөд …а таарамжатай, 30—35 …р хэмжээнэй үбһэ баг… 650 шарга бэлдэхэ гэжэ бүхэндэ даалгабари үг… Мүнөө холын сабша…ээгүүр шарга дархалал…оложо байна. Хэрбээ тоотой шарганuудые бү…, хори гара мянган …р үбһэн бэлэн мүртэй… үбэлдөө малай байра…а асарагдаха зэргэтэй …о.

…э хуряалгада, силос да…да хүдэлжэ ябаһан хү…ришэд хамтын эдеэгээр …гдаха байна. Хуряалгын хүрэхэ талханай зүйл бүхэндэ абаашагдан… Мүн ажалшадаа соёл гэ…гээрэлэй талаар һайса хангажа байхын тула дирекци, партком болон рабочком горитойхон эмхидхэлэй хүдэлмэри хэнэ. Тэжээл бэлэдхэгшэдэй ажалай түлөөһэн, үдэр бүри бүтээхэ нормо тухай асуудалнууд шиидхэбэреэ олонхой.

Үбһэ хуряалгада хабаадагшадай хоорондо социалис мүрысөөн эмхидхэгдэхэ байна. Звенонуудай хэһэн хүдэлмэриин дүн арба хоноод лэ гаргагдажа байха. Тиихэ зуураа мүрысөөндэ илажа гараһан оньһожоруулагдамал звенодо дамжуулгын Улаан туг барюулагдаха, тэрээнтэй хамта нэгэ хони шан болгон үгтэхэ байна.

Һайндэрөө үнгэргэһэн дары үбһэ хуряалгада ябаха хүнүүд, техникэ, морин унаагай зариман байра байра дээрээ гаргагданхай. Энэ талаар нэгэдэхи, табадахи фермэнүүд сабшалан дээрээ һайн эмхидэлтэйгээр гаража байна. Уданшьегүй совхознай бүхыдөө үбһэ хуряалгадаа жэгдэрэн орохонь гээшэ.

Сабшалан хаа хаанагүй һайнаар ургажа байна гэхын аргагүй даа. Тиигэбэшье һаань, зарим газарнуудай сабшалан яһала һайн болонхой, тэндэ түүбэрилэн сабшажа эхилхээр болоо. Жэшээнь, Тулдунай, Азарганын сабшалан бүришье ургасатай. Иимэ газарнуудай ногоо гараар сабшажа эхилбэбди. Гадна үбһэ хуряалгада гарагшадай зариманиинь модоной набшаһа мүшэр суглуулжа байна. Совхоз дотор 4000 центнер хэмжээтэй ногоо намаата мүшэрнүүд суглуулагдаа.

Иигэһээр лэ үбһэ хуряалгын хүдэлмэри эхилжэ, үдэр хоногой ошохо тума эршэ орожо, бүри шангадаха жэшээтэй. Совхозойшье бүхы ажалшад ниитынгээ адууһа малда бардам хүрэхэ бүдүүн, шэмэтэ тэжээл хэрэгтэй сооhь суглуулжа абаха гэһэн зорилготой.

Тэрэнэйл түлөө совхозой дирекци, партком, рабочком, ажахын бүхы хүдэлмэришэд хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаряа элсүүлхээр зоригжонхой. Хэлсэһэндээ хүрэхэ, зориһоноо туйлахашье байхабди.

Зүгөөр үбһэ хуряалгын техникэдэ хэрэгтэй зарим шухаг зүйлнүүд дуталдана. Тиихэдэ «Сельхозтехникын» нэгэдэлэй эмхи зургаануудта тракторай косилка захиһаар үнинэйбди. Манда адаг 15 косилка хэрэгтэй байгаа. Теэд энэ гүйлтыемнай «Сельхозтехникээрхин» яашье гүйсэдхэжэ үгэнэгүй. Энэнь ехэл гэмшэлтэй байна. Тус асуудал тушаа дээдэ зургаануудта хөөрэлдөөн болохо бэзэ гэжэ һанагдана.

П. Павлов,
Хориин үйлэдбэриин управлениин Нарһатын совхозой директор.

Управлени соогоо түрүүлэн...

БАРГАЖАН. (Телефоноор абтаба). Адууһа малдаа үбһэ тэжээл бардамаар бэлэдхэжэ абаха зорилго табиһан Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд управлени соогоо түрүүлэн үбһэ хуряалгада оробо. Энэ хүдэлмэридэ 100 гаран хүн хабаадана.

Үбһэ хуряалга дээрэ ажаллаха 24 звенонууд эмхидхэгдэжэ, тэдэндэ тус тустань 80—100 га сабшалан даалгагдажа үгтэнхэй. Түрүүшын үдэрһөө Борис Галандинов, Нима Бадмаев гэгшэдэй даадаг звенонуудай гэшүүд үбһэ хуряалгадаа жэгдэрэн оробо. Үбһэ хуряалгада ябаһан хүнүүд ямар ажал хэһээрээ, хэды үбһэ хуряажа абаһанаараа түлөөһөө абаха юм.

Н. Козулин,
«Баргажанай үнэн» газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэ.

**

БЭШҮҮР. (Телефоноор абтаба). Охин-Булагай совхозой бүхы отделенинүүд үбһэ хуряалгадаа жэгдэрэн оробо. Энэ хүдэлмэри 1-дэхи отделенидэ илангаяа эмхитэйгээр ябуулагдана. Үдэр бүри 20-оод гар хажууршад 5—6 гектар сабшана. Үсэглэдэр эндэ түрүүшын хоёр һүри бодхоогдобо.

Совхозоймнай ажалшад үбһэ сабшаха зуураа, набшаһата тэжээл элбэгээр бэлдэжэ байна. Мүнөө эндэ түрүүшын 2 мянган тонно иимэ тэжээл бэлдэгдээ. Бүхыдөө 8 мянган тонно набшаһата тэжээл бэлэдхэгдэхэ ёһотой.

М. Петров.

Түсэбһөө гадуур 500 центнер

Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозууд гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар дүүргэбэ. Хараалһанһаа гадуур 500 центнер мяхан худалдагдаба. Тэрэшэлэн «Маяк», «Коммунизм», «Улаан Аха», Кировэй нэрэмжэтэ колхозууд мяха худалдалгаар хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэнхэй.

Түнхэнэй, Хэрэнэй, Толтойн, Жэмһэгэй сомонуудай ажалшад өөрынгөө хубиин хэрэгсэлһээ үлүү гараһан эдеэ хоолой зүйлнүүдые гүрэндөө элбэгээр худалдана. Тиигэжэ эдэ сомонууд тус бүридөө 150—360 центнер хүрэтэр мяха худалдаад байна.

Ш. Билигтуев.

Үбһэшэд гаража эхилээ

Манай Чисаанын совхозой фермэ бүхэн тэжээл бэлэдхэлгэдэ яһала һайнаар бэлдэнхэй, зааханшье саг гээнгүй үбһэндөө орохо гэжэ горитойхон хүдэлмэри хэгдэбэ. Фермэнүүднай нэн түрүүлэн гол горходой эхинэй, холын сабшалан дээрэ гаража байна. Жэшээнь, 4-дэхи фермын үбһэшэд Һараантын, 2-дохи фермынхид Халяартын, Хохюуртын сабшалан дээрэ үшөө һайндэрэй урда тээ бүхы техникэ, зэб зэмсэгээ хуу абаашаһан байна. Мүнөө үбһэшэд тэрээн руу ошожо эхилбэ.

Михайловкын 3-дахи фермын үбһэшэд Шара талын сабшалан дээрэ гаранхай, гараар сабшажа, түрүүшынгээ мүрнүүдые туужа эхилбэ. Иигээд лэ үбһэ хуряалганда шиидэжэ, жэгдэрэн орохо саг хүрэжэ ерэбэ гээшэ.

Б. Жамбалов,
Чисаанын совхозой рабочкомой түрүүлэгшэ.
Хори.

БАЯРАЙ БЭЛЭГ

…ын үйлэдбэриин управ…н колхоз, совхозууд …бликынгаа ойн баярай …эрые ажалай ехэ бэлэг…р угтаба. Управлени бү…эрээ мяха, ноохо, үндэ…рэндэ худалдаха хахад …йнгээ түсэб дүүргээ. Тии… түсэбһөө гадуур 3800 …ер мяха худалдаһан бай…

…ангаая түрүү ажахынууд … амжалтатай. XX парт…ын нэрэмжэтэ, «Байгал» …зууд мяха, ноохо тушаа…сэбөө холо үлүүлээ. Тии… «Байгал» колхоз ерэхэ …э мяха абалгые таряа…й газарай 100 гектар бү… 75, эдлүүриин бүхы га… 100 гектар бүхэнэй 16 …ер болгохо зорилготой… ажаллана.

…ФСР-эй Верховно Сове… депутат нүхэр Цыремпи… 100 хонин бүриһөө 105 …а абаад байна. Борьёо…овхозой хонишон нүхэр …нов, Ториин совхозой хо…н нүхэр Морозов гэгшэд …аа 100 хурьга абабад. …ржи Банзаровай нэрэм… колхозой һаалишан …ашиева зургаан һарын …ада үнеэн бүриһөө 1000 … литр, Борьёогой «Ком…изм» колхозой һаалишан …Ринчинова—1025 литр һү …аан байна.

Эндэхи хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд мал ажалай продукци абаха жэлэйнгээ түсэбые дүүргэхэ зорилго табинхай.

Д. Бадмажапов.

Үнеэн бүриһөө 1433

ХОРИ. (Телефоноор абтаба). Хэжэнгын совхозой Гангын һү һаалиин гүүртэдэ зургаан һаалишад хүдэлдэг юм. Буряадай АССР-эй 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсохо зуураа, тэдэнэр ажалай эрхим амжалта туйлаба. Тэдэнэрэй табан хүниинь хахад жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргээ. Түсэбһөө гадуур тэдэ һаалишад 2500 килограмм һү абаһан байна. Аймагай түрүү һаалишан Юмжаб Дамбаева хахад жэл соо 20075 литр һү һаажа, абаа. Энэнь үнеэн бүриһөө 1433 литр һү һааһан зэргэтэй болоно. Тиихэдэ нүхэр Санжа Базарова үнеэн бүриһөө 957 литр һааба.

Д. Матвеев.

Улаан-Үдын хүдөөгэй аймагай «Коммунизм» колхозой һаалишад республикын 40 жэлэй ойе хахад жэлэйнгээ даабари уридшалан дүүргэжэ угтаба. Зураг дээрэ: үдын һаалиин үе. Наада талада түрүү һаалишад Бимба Бадмаева, Галина Базарова хоёр ябана.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ВЦСПС-эй Президиумдэ

Һургуулинууд тухай профсоюзуудай табидаг анхарал оролдолго

Москвагай, Ленинградай, Ростов-на-Дону городой, Оренбургын, Кировэй, Ижевскын мүн бусад городуудай юрэнхы эрдэмэй олон һургуулинуудта үхибүүдэй столово, буфет эмхидхэгдэнхэй. Урогой һүүлээр һургуулидаа байгаад амарха, номоо үзэхэ бүлэгүүдтэ ородог үхибүүд гурба дахин һургуулидаа эдеэлдэг болоо. Гэбэшье зарим газарта үхибүүд тухай шухала анхарал оролдолго гаргагданагүй. Бүхы һурагшадые эдеэ хоолоор хангахын зорилгоор элүүрые хамгаалгын, худалдаа наймаанай органууд өөһэдынгөө арга боломжонуудые үшөөл муугаар хэрэглэнэ.

ВЦСПС-эй Президиумэй заседанида энээн тухай хэлсэгдээ. «РСФСР-эй юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудта ниитын эдеэ хоолые һайжаруулха тухай» асуудал эндэ зүбшэгдэ[illegible] байна.

Энэ [illegible]тэ бии байгаа дутагдалнуудые усадхахын түлөө РСФСР-эй гэгээрэлэй министерствын, РСФСР-эй худалдаа наймаанай министерствын, Роспотребсоюзай тусхай хэмжээнүүдые хараалжа бэелүүлхыень ВЦСПС-эй Президиум дурадхаа. Столово, буфедэй байха газаргүй һургуулиин байрануудые саашадаа барихагүй гэжэ Россин Федерациин гэгээрэлэй министерство арадай гэгээрэлэй нютагай органуудта заабари үгэбэ. Энэ мэдээсэлыень ВЦСПС-эй Президиумэй заседанида хабаадагшад хараадаа абаһан байна. Ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай байха байра хаана, ямар һургуули шадар хэрэгтэйб гэжэ эдэ органууд тодорхойлоод, АССР-эй Министрнүүдэй Соведүүдтэ, ажалшадай депутадуудай хизаарай, областной Соведүүдэй гүйсэдкомуудта өөрынгөө дурадхалнуудые 1963 оной ноябриин 1 хүрэтэр оруулха болобо. Һургуулинууд шадарай һуралсалай-туршалгын газарые үргэдхэхэ хэмжээнүүд хараалагдаа. Тэндэһээ абтаһан продукциин тон ехэнхи һурагшадай ниитын эдеэ хоол һайжаруулгада хэрэглэгдэхэ байна.

Һургуулиин столово, буфедүүдые бэлэн халуун эдеэгээр, дутуу бэлдэгдэһэн эдеэгээр, бусад эдеэ хоолоор бүри һайнаар хангахын зорилгоор 1963—1965 онуудай туршада базова столовонуудые олошоруулха даабари область, хизаар, АССР бүхэндэ тодорхойлон үгэхэ юм. РСФСР-эй худалдаа наймаанай министерство, Роспотребсоюз ВЦСПС-эй Президиумдэ иигэжэ мэдээсээ.

Һургуулиин столово, буфедүүдэй ажалые олониитын хүсөөр шалгажа байлгые профсоюзуудай соведүүд, гэгээрэлэй, дээдэ һургуулинуудай болон научна эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай республиканска, хизаарай, областной комитедүүд эмхидхэхээр дурадхагдаба. Түрэлхидэй комитедүүд, һургуулинуудые шефтээ абаһан предприятинуудай профсоюзна организацинууд энэ хэрэгтэ үргэнөөр хабаадуулагдаха ёһотой.

(ТАСС).

Коммунизмын түлөө бата этигэлтэй, найдамтай тэмсэлшэдые хүмүүжүүлхэ

ВЛКСМ-эй Центральна Комитедэй пленум

МОСКВА, июлиин 9. (ТАСС). ВЛКСМ-эй Центральна Комитедэй мүнөөдэр нээгдэһэн пленум «КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй дүнгүүд, коммунизм байгуулгын мүнөө үедэ совет залуушуулые хүмүүжүүлгэдэ комсомолой организацинуудай үүргэ» гэһэн гансахан асуудал зүбшэхэ байна.

ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь **С. Павлов** элидхэл хэбэ. КПСС-эй Центральна Комитедэй июниин Пленум манай партиин болон бүхы совет арадай ажабайдалда ехэ удха шанартай хэрэг болоно гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. КПСС-эй ЦК-гай секретарь Л. Ф. Ильичевой элидхэл соо, мүн Пленумэй шиидхэбэринүүд соо партиин соёл сурталай хүдэлмэриие шэнээр хүгжөөлгын гол зорилгонууд табигданхай. Никита Сергеевич Хрущев пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ шэнэ хүниие хүмүүжүүлгын арга замуудые тодорхойгоор зааһан байна.

Партиин ЦК-гай Пленумэй хүдэлмэриин үедэ совет хүнэй шэнжэ шанарай үшөө нэгэ һайшаалтай талыень бүхы дэлхэйн мэдэхэ болоһониие тэмдэглэмээр гэжэ нүхэр Павлов хэлэбэ. Ленинскэ комсомолоор хүмүүжүүлэгдэһэн Валерий Быковский, Валентина Терешкова гэгшэдэй замбуулинай [illegible]йдаар ниидэлгын түүхэдэ ээлжээтэ шэнэ хуудаһа нээһэндэнь оломиллион комсомолшуудай омогорхон баясана.

Соёл сурталай хүдэлмэриин гол зорилгонуудые тодорхойлһон тус пленумэй тогтоол соо залуушуулай дунда ябуулагдаха суртал хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайжаруулгада, энэ зорилгые бэелүүлгэдэ ВЛКСМ-эй үүргые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдана.

Һүүлэй үдэрнүүдтэ хүмүүжүүлгын бүхы хүдэлмэри залуу хүбүүд, басагадые коммунизм байгуулгада бодото ажал хэрэгээрээ хабаадалсалгатай нягта холбоотойгоор үнгэргэгдөө гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. Шэнэ газар элдүүрилгэ, Сибириин болон Алас-Дурна зүгэй агууехэ барилганууд Эхэ орон доторнай ямар гайхамшагта хүнүүдые мэдээжэ болгооб! Ушар ёһо гүнзэгыгөөр ойлгожо, зохёон байгуулхы ажал хэхэ хүсэл эрмэлзэлгэ—мүнөө үеын залуущуулай шанар шэнжэнь болоно.

Обществын ажалшадай зэргэдэ жагсахаяа өөһэдыгөө бэлдэжэ ябагшадые хүдэлмэришэнэй нэрэ хүндэ, һэшхэл гээшые дээрэ үргэжэ ябахаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэй. Ушар иимэһээ комсомолой комитедүүд техническэ тусхай мэргэжэл олгодог дунда һургуулинуудта онсо анхарал хандуулха болоно.

Элидхэлшэ дээдэ һургуулинуудай һурагшадай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин ямараар табигдаһан тухай тогтожо хэлэбэ. Студентнүүдэй дипломно болон курсовой хүдэлмэринүүдые бэшэхэдээ ажалай тусхай асуудалнуудые абадаг, шэнэ газар элдүүрилдэг, хүдөө нютагуудые электрофикацилжа байһан газарнуудта ошохые оролдодог ушар ажалша зоной ажабайдалда өөһэдынгөө хубитые оруулха хүсэл зоригой бодото гэршэ болоно. Гэбэшье дээдэ һургуулинуудай һурагшадай дунда ябуулагдадаг соёл сурталай хүдэлмэридэ ехэхэн дутагдалнууд бии гээшэ.

Бидэнэр мүнөөдэр ургажа ябаһан залуушуулые совет патриотизмын үзэл сурталаар, коммунизмын хэрэгтэ үнэн сэхэ байхаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ илангаяа ехэ анхарал хандуулха зэргэтэйбди,— гээд нүхэр Павлов үгэеэ үргэлжэлүүлнэ. Моральна кодекс, манай парти бидэнэрэй үмэнэ иимэ эрилтэ табижа байна. Агууехэ Ленинэй ажабайдал болон ажал ябуулгын жэшээ дээрэ залуушуулые хүмүүжүүлхэ гээшэ комсомолой организацинуудай түрүүшын уялга болоно. Үзэл сурталай талаар бата этигэлтэй, партийна, Эхэ орондоо үнэн сэхэ, социалис революциин илалтые ямаршье сагта хамгаалхаар бэлэн байха гээшэ совет патриодой нангин уялга болоно гэжэ элидхэлшэ хэлээ.

Залуушуулай дунда ябуулагдадаг политическэ һуралсалай асуудалнууд тухай хэлэхэ зуураа, нүхэр Павлов иигэжэ тэмдэглэбэ: философиин, экономикын болон социально-политическэ үзэл бодолой талаар бүрин түгэс, хоорондоо нягта холбоотой системэ болохо марксизм-ленинизмые шудалхадаа коммунизм байгуулгын зорилгонуудтай таһаршагүй холбоотойгоор үнгэргэхэ гээшэ залуушуулай политическэ һуралсалай шухала удха шанартай хэрэг мүн.

Залуушуулые бэеын элүүрэй талаар бэлэдхэхэ, коммунизм байгуулжа байһан залуушуулые хүмүүжүүлгэдэ хэблэл, радио, телевидениин тон ехэ удха шанартай байһан тухай элидхэл соо дэлгэрэнгыгээр хэлэгдээ.

Нүхэр Павлов мүнөө үеын литература, искусство хүгжөөлгын асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулба. КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ манай литература болон искусство тухай үнэн сэхэ, нүхэр ёһоной хөөрэлдөөн болоһон байна гэжэ тэрэ хэлээ. Манай парти дутагдалнууд тухай хэзээдэшье сэхэ хэлэдэг, тэдэниие усадхаха замуудые заадаг гээшэ. Зохёон байгуулха ажалтай интеллигенциин, залуу уран зохёолшод болон поэдүүдэй дунда ябуулагдадаг хүдэлмэриимнай яһалахан [illegible] дутагдалтай байһаниие бидэнэр хэзээ хэзээнэйхиһээ мүнөө тодоор мэдэбэбди. Советскэ түрүү искусство болон уран зохёолой түлөө тэмсэлдээ өөһэдынгөө арга боломжонуудые хүсэд һайнаар хэрэглэдэггүй байгаабди.

Элидхэлэй нэгэ бүлэг комсомолой органуудые үйлэдбэриин шэнжэ баримталһан эмхитэйгээр шиидхэн хубилгаһан хэрэгтэ зорюулагдаа. Шэнэдхэн хубилгалтын талаар хэгдэһэн энэ хүдэлмэри залуушуулай дунда ябуулагдадаг соёл сурталай хүдэлмэриие һайжаруулха, бүри тодорхой, нүлөө ехэтэй болгохо арга олгоһон байна.

Совет залуушуул, оломиллион комсомолшууд бүхы наһаяа, бүхы хүсэл зоригоо коммунизм байгуулгын агууехэ хэрэгтэ зорюулха байһанаа мэдүүлнэ гээд С. Павлов элидхэлэй түгэсхэлдэ хэлээ.

Элидхэлэй һүүлээр үгэ хэлэлгэ эхилээ.

Ирагай хойто талада бэелүүлэгдэжэ байһан хэрэгүүдтэ гадаадын хүсэнүүдэй хамаарха ябадалые болюулха

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко Ирагай Республикын элшэн сайд Фейсал Хайзарантай, Иранай элшэн сайд Тахмурас Адамийятай, Турциин Республикын элшэн сайд Фахри Корутюрктай, Арабуудай Сириин Республикын элшэн сайд Джаудат Атаси гэгшэдтэй июлиин 9-дэ уулзажа, Советскэ правительствын мэдүүлгые дамжуулан үгэбэ. Амгалан байдалтай курд арадые Ирагта алажа хюдажа байһантай, Ирагай хойто талада бэелүүлэгдэжэ байһан хэрэгүүдтэ гадаадын хүсэнүүдэй хамаархаха ябадалые болюулха асуудалтай дашарамдуулан, Советскэ правительствын энэ мэдүүлгэнь үгтэнхэй.

Ирагай хойто талада бэелүүлэгдэжэ байһан хэрэгүүдтэ гадаадын хүсэнүүдэй хамаарһанһаа боложо, аюулай тохёолдоһон тухай, Ирагай правительство анхаралаа табиха ёһотой гээд, Советскэ Союзай правительство тоолоно гэжэ Ирагай правительствада эльгээгдэһэн мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ. Дүтын зүүн, дунда зүгэй райондо эб найрамдалай хэрэг сахин хамгаалхада энэ хамааралга аюул тохёолдуулха байна бшуу.

СЕНТО гэдэг сэрэгэй-колониальна бүлэглэлдэ хабаададаг гүрэнүүд Ирагай хойто талада бэелүүлэгдэжэ байһан хэрэгүүдтэ хамааржа эхилээ. Үнгэржэ ерэхэдээ тэндэ сэрэгэй хэмжээнүүдые тэдэнэр бэелүүлжэ байна. Гэхэ зуура энэ СЕНТО гэдэгыень ирак арад зэбүүрхэн буруушааһан юм. СССР-эй правительство иимэ мэдээнүүдые абаһан байна бшуу.

Ирагай правительствын ябуулдаг политика империалис хүсэнүүдэй дүтын, дунда зүүн зүгэй райондо хамаарха эрхэ байдал бии болгоно. Энэнь ехэ хойшолонтой байха гэжэ шухалашалан тэмдэглэхэ ушартай гээд Советскэ правительство тоолоно. Ирак гүрэнэй газар дээрэ бэелүүлэгдэжэ байһан хэрэгүүдтэ хариин гүрэнүүдэй хамаархаха ябадал гансахан Ирагай хэрэг бэшэ. Зүрилдөөтэ хэрэгтэ бусад хүсэнүүдые, бусад гүрэнүүдые хамааруулха, ээрхэг түримхэй зорилготой сэрэгэй-политическэ бүлэглэлнүүдтэй холбоотой гадаадын хүсэнүүдэй совет хилэдэ дүтэхэнэ сэрэгэй түхеэралгэнүүдые бэлдэхэ ябадал зарим хэды гүрэнүүдэй, тэрэ тоодо Советскэ Союзай аюулгүй байдалда аюул тохёолдуулна.

Хэрбээ Ирагай талаһаа хүсэл эрмэлзэлгын гаргагдаад байгаа һаань, Советскэ правительство Ирагай Республикатай саашадаа һайн һайхан харилсаа тогтоохо политика ябуулха гэжэ Советскэ правительство энээнтэй дашарамдуулан мэдүүлхэ байна.

Курд арадые зэрлиг муухайгаар алажа хюдажа байһан, иимэ хэрэгэй Ирагай, Советскэ Союзай хилэдэ дүтэхэнэ бэелүүлэгдэжэ байһан тухай Иранай правительствада эльгээһэн мэдүүлгэ соонь заагданхай. Тиигэжэ Ирагта курд арадай алагдажа хюдагдажа байһан хэрэг уласхоорондын удхатай асуудал болоо. Эдэ бүгэдэһөө шалтагаалан, дэлхэйн үргэн олониитэ зон зэбүүрхэхэ ёһоороо зэбүүрхэжэ байна. Ирагай хойто талада бэелүүлэгдэжэ байһан хэрэг ООН-ой гол гуримуудые, хүнэй эрхэ тухай бүгэдэ ниитын Декларациин гуримуудые огтолон тоогоогүй ушар болоно. Зарим гүрэнүүд, тэрэ тоодо Иран, Ирагай хойто талада бэелүүлэгдэжэ байһан хэрэгүүдтэ хамааржа, сэрэгэй хэмжээнүүдые бэелүүлжэ эхилээ гэһэн мэдээе Советскэ правительство абаһан байна. Ирагай хэрэгүүдтэ хэншье хамаарха ёһогүй гээд Советскэ правительство тоолоно. Ирагта бэелүүлэгдэжэ байһан хэрэгүүд тушаа ямар политика ябуулхаяа тодорхойлходоо шахиншахай правительство бүхы юумэнүүдыень тэнсүүлэн бодомжолжо үзэхэ байха гээд Советскэ правительство ехээр этигэнэ.

Турциин Республикын, Арабуудай Сириин Республикын правительствануудта Советскэ правительствын эльгээһэн мэдүүлгэнүүд Иранай правительствада үгтэһэн мэдүүлгэтэйнь адли.

(ТАСС).

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй тогтоолые бэелүүлхын түлөө

Шэнэ ёһоор, шэнэ абьяастайгаар...

Ороной, партиин ажабайдалда КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум ехэхэн һуури эзэлнэ. Коммунизмын үзэл сурталда совет хүнүүдые хүмүүжүүлхэ манай нангин хэрэгтэ тус Пленумэй түүхэтэ тогтоол ехэ удха шанартай.

Үргэн ниитын дунда үдэр бүри һонирхолтой, һайнаар ябуулагдаһан лэ соёл сурталай хүдэлмэри ашатай туһатай байһыень Кабанскын үйлэдбэриин управлениин партийна организацинууд харааддаа абажа, тэрэниие улам һайжаруулхые оролдожо байнхай. Энээн тушаа Еланска эхин һургуулиие даагша нүхэр Ф. А. Первушинай толгойлдог эхин партийна организациин «Байкальский» совхозой 2-дохи отделениин хүдэлмэри жэшээ боломоор. Отделениингээ урдахи зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула ажалшадые эмхидхэхэ хэрэгтэ тэрэ олон эдэбхитэдые хабаадуулна. Тэндэхи агитколлективтэ 23 хүн хүдэлнэ, тэдэнэр тус тустаа үйлэдбэриин участогуудые, 10—10 айлнуудые даажа абанхай. Фермэнүүд болон бригадануудай ажалшад — агитаторнууд нүхэд Николай Петрович Залуцкий ба Иван Николаевич Залуцкиие, Александра Дмитриевна Воротилинае хододоо хүлеэн угтадаг юм. Өөһэдынгөө участогуудта ерэхэ бүреэ тэдэнэр «дайшалхы хуудаһа», «сахилгаан» мэтын ханын газетэнүүдые һонирхолтойгоор гаргадаг, нүхэд ёһоной халуун хөөрэлдөө хэдэг. Коммунис ажалай нэрэ алдартай Еланска һүнэй фермын малшадта өөрөө нүхэр Первушин уласхоорондын болон доторой байдалай шэнжэлэл тухай хөөрэлдөө долоон хоногто нэгэ дахин алгадгүй үнгэргэдэг.

Партийна организациин бюро агитаторнуудтаа тодорхой туһаламжа үзүүлдэг. Һарадаа хоёр-гурба дахин агитаторнуудай семинар боложо, тэндэ бэрхэ агитаторнуудай дүй дүршэл тухай хэлсээн хэгдэдэг.

Тэндэхи агитаторнуудай хүдэлмэриин үшөө нэгэ һайн талань гэхэдэ, ажалшадай мүрысөө тодорхой һайнаар, аша үрэ ехэтэйгээр эмхидхэнэ. Үйлэдбэриин бүхы участогууд дээрэ, клуб соо һаалишадай, гахайшадай, механизаторнуудай социалис уялганууд эли тодоор бэшэгдэнхэй. «Мүнөөдэр хэн түрүүлнэб» гэһэн гаршаг доро фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй мүрысөөнэй дүн фото-зурагуудтангаар хүндэлэлэй самбарта тунхаглагдадаг. Еланск гэжэ тосхоной клуб соохи харуулан ойлгуулха агитаци хүнэй анхарал татадаг. Социалис мүрысөөндэ хэн түрүүлжэ ябанаб, отделениин коллективэй урда үшөө ямар зорилгонууд табигданаб эдэ бүгэдые эндэһээ тодорхойгоор ойлгожо болоно. Клубые эрхилэгшэ И. В. Залуцкий, библиотекые даагша нүхэр Черниговский, агроном нүхэр Бойков модошо дархад, коммунистнар нүхэд И. Д. Иванов, И. П. Залуцкий гэгшэд клубые шэмэглэн гоёохо хэрэгтэ горитойхон оролдолго гаргаа.

Ажалшадые эстетикын талаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ партийна бюро мүн лэ бага бэшэ анхарал хандуулдаг. «Малиновкада болоһон түрэ» гэжэ опереттые һү һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд нүхэр Ф. А. Первушинтээ хамта Улаан-Үдэ ерэжэ, һаяшаг хараһан байна.

Тосхонойнгоо залуушуулай ажабайдалда партийна организаци тон анхаралтайгаар хандана. Энэ жэлдэ механизаторнуудай бүгэдэ ниитын һуралсалда 8 комсомолшууд ябажа, трактористын мэргэжэл олоо. Воскресник эмхидхэжэ олоһон мүнгөөрөө залуушуул радиола, проигрыватель худалдажа абаа; клубайнгаа оршон тойрондо өөһэдынгөө хүсөөр сэсэрлиг модо һуулгаа, спортын городогой барилга эхилээ.

Отделениин парторганизацинуудай 30 гэшүүдэй 27-ниинь ажа үйлэдбэри дээрэ сэхэ хүдэлжэ, мүрысэгшэдэй түрүү зэргэдэ ябанад. Жэшээлхэдэ, һаалишан Н. И. Дорохова энэ оной 5 һарын туршада дүн дээрээ 1426 кг. гэхэ гү, али үнеэн бүхэнһөө 1008 кг. һү һаагаа. Нүхэр В. Г. Клименинэй хүтэлбэрилдэг гахайн фермэ хахад жэлэй туршада 900 центнер һайн шанартай мяха гүрэндөө худалдаа гэхэ мэтэ амжалта туйлаһан коммунистнар хэрэгээрээшье, дүлэтэ үгөөрөөшье ажалшадые дахуулна.

Твороговско сельсоведэй интеллигенциин үүсхэлээр аймагаймнай бүхы интеллигентнэр четверг бүри хөөрэлдөө, уулзалга хэхээ үйлэдбэриин участогуудта, айлнуудта гарана, тиихэдэ эмхидхэлшэ, лектор бүхэн һарадаа заатагүй 1—2 дахин ажалшадай урда удха түгэлдэр, мүнөөнэй сагай эрилтэдэ харюусамаар элидхэл, лекци уншадаг болонхой.

Шажан мүргэлдэ эсэргүү лекционно хүдэлмэридэ илангаяа онсо анхарал хандуулагдана. Хүнэй ухаан бодолдохи хуушанай үлэгдэлнүүдтэй тэмсэхэ ябадалда юрэнхыгөөр хандахагүй, нютагай тодорхой жэшээ баримталан хүдэлмэреэ эмхидхэхэ гэжэ шиидэнхэйбди. Жэшээнь шажанда эсэргүү пропаганда һүзэгшэдэй дунда идхалга, ойлгууламжын али элдэб хэрэгсэл, арганудые үргэнөөр хэрэглэн, эрхилхэ гэһэн хараа, хэмжээнүүдые түсэблэнэбди.

Ажалшадай дунда ном, газетэ тараалгада ехэхэн анхарал хандуулнабди. Газетэ, журнал айл бүхэнөөр захюулха, ном тараалгаар сонсхоглоһон хоёр һарые эмхитэйгээр үнгэргэхэ гэхэ мэтын хэмжээнүүд бэелүүлэгдэнэ. Түрүүшын һарын туршада 4 мянган түхэригэй ном худалдагдаад байна.

Аймагаймнай олон тоото элидхэлшэд, лекторнууд, соёл гэгээрэлэй, эмхи зургаанай хүдэлмэрилэгшэд Буряадайнгаа 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан ойлгууламжын ехэхэн хүдэлм[illegible] хээ.

Июниин Пленумэй шиидхэбэри хадаа ажалшан арадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ тухай партиин гаргаһан шэнэ анхарал оролдолго мүн. Пленумэй түүхэтэ тогтоолые хүтэлбэри болгон, соёл сурталай хүдэлмэриие үндэр дээдэ хэмжээндэ табихын тула бүгэдөөрөө оролдохо байхабди.

В. Лошкомаева,
Кабанскын хүдөө ажахын үйлэдбэриин парткомой секретариин орлогшо.

Хубилалта болохо аабза

Соёл сурталай хүдэлмэриие илангаяа хүдөө нютагуудта һайнаар ябуулхые КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум онсолон заана. Энэнь тон зүб гэжэ би, совхозой юрын хүдэлмэришэн, үнэн зүрхэнһөө һайшааха байнаб. Юундэб гэхэдэ, һүүлэй үедэ хүдөөгэй ажалшадай дунда иимэ хүдэлмэри дашье бирагүйгөөр ябуулагдадаг гээшэ.

Жэшээнь, хүдөөдэ клуб гээшэ соёлой бүхы хүдэлмэриин гуламта болохо ёһотой ха юм. Энээниие саашань тайлбарилаадшье яалайб. Теэд, манай Бэшүүрэй Шанага тосхоной клуб олон жэлдэ заһабарида оронгүй бай байһаар үмхиржэ, нёдондо жэл хаагдашаһан юм. Тэрэ гэһээр энэ клуб эзэгүй.

Тиимэһээнь кино, элидхэл, лекциншье гэжэ болодоггүй. Энээнһээ байтагай нютагай хүн зон сугларжа, ажабайдалайнгаа али олон асуудал тушаа һанал сэдьхэлээ андалдажа байхаяашье үнинэй болишонхой. Минии һанахада, иимэ суглаа хуралнууд болоходоо, хүн зондо ехэл нүлөөтэй байгна бэлэй.

Совхозой хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Н. Козловой, Д. Дугдановай эзэд шэнгеэр ажалладаг һаань, иимэ юумэн болохогүй байгаа. Мүнөө КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй һүүлээр эрид хубилалта болохо аабза гэжэ Шанага нютагай хүн зон ехээр хүлеэнэ.

Д. Тогошеев.

Загаһанай ажахынуудые хүтэлбэрилхэ шэнэ хэмжээнүүд

«Загаһа олоор бариха, загаһанай мяхаар хэгдэһэн эдеэ хоол ехээр үйлэдбэрилхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй нёдондо жэлэй тогтоолые республикымнай загаһашад хүлеэн абаһан байгаа. Загаһанай промышленностиие улам саашань хүгжөөхэ, загаһаар хэгдэһэн эдеэ хоолой зүйлнүүдээр арад зониие бүри һайнаар хангаха тушаа парти, правительствын саг үргэлжын анхарал хандуулжа байһаниие энэ тогтоол гэршэлэн харуулаа.

Загаһанай промышленность жэл ерэхэ бүри шэнэ шэнэ судналуд, механизмуудаар, автомадаар хүдэлдэг лининүүдээр хангагдажа байна. Шэнэ техникээр, загаһа барилгын зэр зэмсэгүүдээр хангахын хажуугаар эмхидхэлэй асуудал шиидхэгдэнэ.

Загаһанай ажахые тодорхой һайнаар хүтэлбэрилхын, загаһанай промышленностиин ажалай онсо илгаае хараадаа абан, РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет энэ жэлэй февраль соо тусхай тогтоол гаргажа, совнархозой мэдэлһээ гаргаад, загаһанай ажахынуудай тусхай управленинүүдые бии болгоһон юм. Тус тогтоолой ёһоор Тюмень городто түбтэй Сибиириин территориальна үйлэдбэриин управлени эмхидхэгдэнхэй. Мүн үйлэдбэриин управлениин мэдэлдэ байха хэдэн трестнүүд бүридхэгдөө. Жэшээлхэдэ, Байгалай загаһанай промышленна трест Эрхүүгэй, Шэтын областьнуудай, Буряадай АССР-эй загаһанай промышленностиин предприятинуудые хүтэлбэрилхэ юм. Трестын түб Улаан-Үдэ городтомнай байха.

Республикымнай промышленностиин энэ һалбари хүгжөөхэ хэрэгтэ загаһа барилгын колхозууд ехэ һуури эзэлнэ. Харин урдань эдэ колхозуудые зүбөөр, һайнаар хүтэлбэрилхэ тусхай организациин үгы дээрэһээ тэдэнэй ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ элдэб бэрхэшээлнүүд дайралдадаг байгаа. Мүнөө загаһа барилгын колхозуудые хүтэлбэрилхын, ажахыень зүбөөр нэгэдүүлэн хүгжөөхын тула колхозууд хоорондын тусхай союз эмхидхэгдээ. Байкалрыбаксоюзай түбынь мүн тэ Улаан-Үдэдэмнай байха юм.

Загаһа барилгын колхозуудые нэгэдүүлэн хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ тэдэниие хабаадуулха зорилго союзай урда табигдана. Байкалрыбаксоюзай хүтэлбэрилхы дээдэ органиинь загаһа барилгын колхозуудай түлөөлэгшэдэй суглаан мүн болоно. Байгалай трестын, Байкалрыбаксоюзай ажал ябуулгые Сибиириин территориальна үйлэдбэриин управлени хүтэлбэрилнэ.

Загаһа барилгын колхозуудай союзай дээдэ органой түлөөлэгшэдэй суглаанай урда тэдэнэй ажал ябуулгые хүтэлбэрилхэ эмхидхэлэй бюро һунгагдаһан байгаа.

Эдэ колхозуудай түлөөлэгшэдэй түрүүшын суглаан һаяхан Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэбэ. Загаһа барилгын түсэбэй дүүргэлтэ болон загаһа барилгын колхозуудай зорилгонууд, мүн эдэ колхозуудай эмхидхэл тухай элидхэл суглаан дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Загаһа барилгын колхозуудай түрүүлэгшэнэр, нүхэд К. Н. Трескин, И. М. Кац, А. И. Кетров болон бусад үгэ хэлэгшэд загаһа барилгын колхозуудай союзые эмхидхэхэ тухай тогтоолые һайшааха зуураа, эдэ колхозуудые зэр зэмсэгээр хангалгые гуримшуулха, түсэблэлгые һайжаруулха гэхэ мэтэ асуудалнууд тухай тоогтон хэлэбэ.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар тусхай тогтоол, союзай Устав суглаан дээрээ баталан абаа. 15 хүнһөө бүридхэгдэһэн союзай правлени, шалгалтын комисси һунгагдаһан байна. Правлениин түрүүлэгшээр А. Н. Намолов һунгагдаа.

КПСС-эй обкомой секретарь Н. С. Бирюков, Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо В. Л. Черныш, парткомуудай секретарьнар түлөөлэгшэдэй түрүүшын суглаанда хабаадалсаба.

И. Артюнин.

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ЖЭШЭЭГЭЭР ХҮМҮҮЖҮҮЛНЭ

Коммунис ажалай коллектив, ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөнэй дэлисэ улам үргэдэжэ, гэрээндэ хабаадагшадай тоо олошоржо байна. Манайшье Хүрбын леспромхозойхид энэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, ажалдаа амжалта туйлан ажаллана.

Коммунис ёһоор ажаллаха, ажаһууха гэжэ оролдожо байһан 400 шахуу түрүүшүүл эршэмтэй ажалаараа шалгаржа ябана. Мүрысөөндэ һайн үрэ дүн харуулһан модо бэлэдхэлэй Красный Яр пунктын модошодой коллектив коммунис ажалай нэрэ зэргэдэ хүртэлсэжэ, тэрэнээ ажал хэрэгээрээ харюулһаар. Тус пунктынхид даабаряа һара бүхэндэ үлүүлэн дүүргэдэг. Мүн жэлэй түрүүшын хахадай түсэб болзорһоонь урид, июниин 18-да дүүргэгдээ.

Мастерска хоёр участок, автомашина, тракторнуудые заһабарилха гаражай, заһабарилгын-механическа мастерскойн бүхы бригаданууд, бага комплексно 22 бригада, модо ашалгын кранай хоёр звено энэ хүндэтэ нэрэ зэргэтэй болохын түлөө мүрысэнэ. Мүн 47 хүдэлмэришэд тус тустаа дээшэлүүлэгдэһэн уялга абанхай.

Үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй үедэ 65 хүнһөө бүридхэгдэһэн бага комплексно 8 бригада, 27 түрүүшүүлдэ коммунис ажалай бригадын, ударнигай нэрэ зэргэ олгогдоо. Е. Ф. Шульгин, И. У. Иванов, М. Н. Майоров, Р. Мартынов болон бусадай бригаданууд коммунис ажалай нэрэ солотой болобо.

Ажалдаа үнэн сэхээр хандадаг, модошодой замай залууршад болоһон түрүүшүүл леспромхоздомнай яһала олон. Тэдэнэй жэшээ дээрэ хүдэлмэришэдые хүмүүжүүлхэ, хүн бүхэниие ниитын баялигта гамтайгаар хандахаар, тэрэниие арьбадхаха гэжэ оролдохоор хүмүүжүүлхэ эрилтэ мүнөө үедэ табигдана. Тиимэһээ коммунис ажалай түлөө мүрысөө бүри үрэ ехэтэй болгохо, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ гэжэ түрүүшүүл оролдоно.

С. Байминов,
Хүрбын леспромхозой ахалагша нормировщик.

Тимлюгэй цемент-шиферэй заводой машинист Алексей Яковлевай хүтэлбэрилдэг бригада үшөө июниин 22-то хахад жэлэйнгээ үйлэдбэриин түсэб дүүргэжэ, Буряадай АССР-эй 40 жэлэй ойе шэнэ амжалтаар угтаа юм. Зураг дээрэ: бригадын гэшүүд (зүүн гарһаа) Любовь Андреева, Елена Смирнова, бригадир Алексей Яковлев, Александра Зайцева гэгшэд хөөрэлдэжэ байна.
Н. ОСЕТРОВОЙ фото.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй [...]

Республикын промышленностиин, барилгын, транспортын, хэ[...] холбооной болон хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ хүнд[...] нэрэ зэргэ олгохо тухай

Буряадай АССР-эй тогтоһоор 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан, промышленность, барилга, транспорт, хэлхеэ холбоо болон хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ габьяатай байһанайнь түлөө хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Буряадай АССР-эй габьяата инженер

1. **АЙДАЕВА Мария Алтаевнада** — Улаан-Үдын лесотехническэ техникумэй үдэшын отделениие даагшада.
2. **АМЕЛЬЯНЧИК Людмила Николаевнада** — механическа заводой гагналгын үйлэдбэриин ахалагша технолог-ахалагша инженертэ.
3. **АНТОНЕНКО Николай Тимофеевичтэ** — Улаан-Үдын үйлэдбэриин колхоз, совхозуудай управлениин начальнигта.
4. **БАЗАРЖАПОВ Цырендондок Жамсуевичта** — Хориин үйлэдбэриин совхоз, колхозуудай управлениин Чисаанын совхозой директортэ.
5. **БЕРЕЩИНОВ Александр Степановичта** — Зэдын үйлэдбэриин колхоз, совхозуудай управлениин главна инженертэ.
6. **ДАРМАХЕЕВ Петр Базаровичта** — Түнхэнэй үйлэдбэриин колхоз, совхозуудай управлениин «Восточные Саяны» колхозой главна инженертэ.
7. **ДОВГАНЬ Сергей Григорьевичто** — Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министрэй орлогшодо.
8. **ЗВЕРЕВ Александр Михайловичта** — Түнхэнэй үйлэдбэриин колхоз, совхозуудай управлениин главна инженертэ.
9. **ИГНАТЬЕВ Илья Александровичта** — Хориин үйлэдбэриин совхоз, колхозуудай управлениин начальнигта.
10. **КАШТЫКИН Иван Сергеевичтэ** — Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин колхоз, совхозуудай управлениин Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой главна инженертэ.
11. **КОРАБЛЕВ Аркадий Ивановичта** — «Забайкаллес» комбинадай главна инженертэ.
12. **КУЧУМОВ Герасим Михайловичта** — «Сельхозтехникын» Баргажанай нэгэдэлые эрхилэгшэдэ.
13. **КУШНАРЕВ Федор Иннокентьевичтэ** — Хяагтын үйлэдбэриин колхоз, совхозуудай управлениин Хүдэриин совхозой главна инженертэ.
14. **МАКАРОВ Николай Ивановичта** — Галуута-Нуурай шахтоуправлениин 2/5 шахтын главна механигта.
15. **МАЛЫШЕВ Александр Александровичта** — Буряадай геологическа управлениин геолого-буулгабариин главна геологто.
16. **МОЛОДОВ Павел Васильевичта** — Зүүн Сибириин түмэр замай 6-дахи отделениин главна инженертэ.
17. **ПАХЕЕВ Алексей Васильевичта** — Хяагтын үйлэдбэриин колхоз, совхозуудай управлениин Сэлэнгын совхозой главна инженертэ.
18. **ПЛАКСИН Алексей Ивановичта** — Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай Первомайска уурхайн главна инженертэ.
19. **ПТИЦЫНА Надежда Ивановнада** — Улаан-Үдын шэлэй заводой огнеупорно цехэй начальнигта.
20. **ТАНГАСОВА Александра Николаевнада** — Улаан-Үдэ станциин вагонно депогой инженертэ.
21. **ТОМИН Петр Филипповичтэ** — Буряадай АССР-эй профессионально-техническэ һуралсалай управлениин начальнигта.
22. **ФРЕНКЕЛЬ Александр Григорьевичто** — «Сельхозтехникын» Буряадай нэгэдэлэй түрүүлэгшын орлогшо, главна инженертэ.
23. **ХУТОРНОЙ Василий Андреевичтэ** — Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министерствын оньһожоруулгын ба электрофикациин таһагай главна инженертэ.

Буряадай АССР-эй габьяата техник.

1. **АСАВЛЮК Анатолий Петровичто** — Зүүн Сибириин түмэр замай барилгын 4-дэхи участогай начальнигта.
2. **БАЛТУЕВ Иван Григорьевичто** — Галуута-Нуурай шахтоуправлениин 7/8 шахтын участогай электромеханигта.
3. **БАРАННИКОВ Георгий Иннокентьевичтэ** — Хүрбын леспромхозой «Красный яр» гэжэ модо бэлэдхэлэй пунктын начальнигта.
4. **БУЛАХ Вера Васильевнада** — Улаан-Үдын телеграфай, телефоной конторын город хоорондын телефоной станциин цехэй начальнигта.
5. **БУРЛОВ Павел Нилсановичта** — Улаан-Үдын «Электромашина» заводой директортэ.
6. **БУТУЗОВ Сергей Александровичта** — механическа заводой шэнэдхэн хубилгалгын талаар главна инженерэй орлогшодо.
7. **ВДОВИН Илья Васильевичта** — «Сельхозтехникын» Хяагтын нэгэдэлые эрхилэгшэдэ.
8. **ГАСЬКОВА Вера Константиновнада** — Тимлюгэй цемент-шиферэй заводой инженер-диспетчертэ.
9. **ГЛОТОВ Андрей Андреевичтэ** — Баунтын аймагай Ципиканай прийскын управлениин геологоразведочна партиин начальнигта.
10. **ГУЩИН Юрий Александровичта** — Кабанскын үйлэдбэриин совхоз, колхозуудай управлениин Кабанскын совхозой главна инженертэ.
11. **ДЕДЮХИН Александр Тихоновичтэ** — Галуута-Нуурай шахтоуправлениин 7/8 шахтын участогой маркшейдертэ.
12. **ДУБЕРШТЕЙН Семен Ароновичто** — Зүүн Сибириин түмэр замай сигнализациин ба хэлхеэ холбооной 10-дахи дистанциин ахалагша инженертэ.
13. **ДУМНОВ Автомон П[...]то** — Улаан-Үдын Ленинэй локомотив-вагон заһабарил[...]дой вагон-хабсаралгын це[...] лагша мастертэ.
14. **ЖАЛСАНОВ Жам[...] Жалсановичта** — Хориин үй[...] совхоз, колхозуудай уп[...] Нарһатын совхозой главна[...]тэ.
15. **ЗЕЛЕНОВСКИЙ П[...]вичта** — электро-дамжуулгы[...] станцинуудай управлени[...]тортэ.
16. **ЗЕМЕРЕВ Василий [...]то** — «Сельэлектро» управле[...]лэдбэриин таһагай начальн[...]
17. **КУЗЬМИН Сергей П[...]** механическа заводой главн[...]логой орлогшодо.
18. **ЛОСЕВ Иван Алекса[...]та** — Зэдын вольфрам-мо[...] комбинадай шанаржуулгын [...] халаанай начальнигта.
19. **МАТВЕЕВ Андрей Н[...]вичтэ** — «Сельхозтехникын» нэгэдэлые эрхилэгшэдэ.
20. **МИРОНОВ Евгений И[...]та** — Зэдын вольфрам-мо[...] комбинадай директорэй ор[...]
21. **НЕВЗГОДОВ Дмитрий [...]вичта** — Кабанскын үйлэдбэр[...]хоз, колхозуудай управлен[...]морой совхозой главна ин[...]
22. **ПЛУЖНИКОВ Вячес[...]липповичтэ** — Улаан-Үдын с[...] һабарилгын заводой механич[...]хэй хабсаралгын участогай [...]та.
23. **ПОПОВ Алексей Сам[...]та** — Буряадай АССР-эй Мин[...]дэй Соведэй дэргэдэхи авто[...] харгы зам бариха ба заһах[...]лениин начальнигай орлогш[...]на инженертэ.
24. **РИПП Вильгельм Саму[...]та** — Кабанскын үйлэдбэриин[...] колхозуудай управлениин Ш[...] совхозой главна инженертэ.
25. **СМОЛИН Михаил Фили[...]тэ** — Мухар-Шэбэрэй үйлэ[...] колхоз, совхозуудай упра[...] главна инженертэ.
26. **ТЕНТИЛОВ Семен Сер[...]** — Буряадай геологическа [...]ниин геологоразведочна [...] главна геологто.
27. **ТУРАНИН Яков Але[...]вичта** — Мухар-Шэбэрэй үйлэ[...] колхоз, совхозуудай упра[...] «Коммунизм» колхозой инж[...]
28. **ФЕДОРОВ Александр Г[...]вичто** — Улаан-Үдын модоной [...]дой түүхэй эдлэлэй цехэй м[...]та.
29. **ШЕВЧЕНКО Анна Ма[...]да** — Улаан-Үдын «Теплоавто[...]» заводой ахалагша мастертэ.
30. **ШИГАНОВ Виталий Ив[...]та** — Улаан-Үдын нарин сэмб[...]рикын нэхэлгын үйлэдбэри[...]чальнигта.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХА[...]
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Л. САБУ[...]

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1963 оной июниин 28.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй У[...]

Республикын арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдтэ Буряада[й] АССР-эй һургуулинуудай габьяата багша гэһэн хүндэтэ нэр[э] олгохо тухай

Буряадай АССР-эй тогтоһоор 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан, арадай гэгээрэлэй хүгжэлтэдэ габьяатай байһанайнь түлөө Буряадай АССР-эй һургуулинуудай габьяата багшын хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

1. **БАШКУЕВ Будда Васильевичта** — Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай багшанарай институдай байгаалиие шэнжэлхэ факультедэй декан, доцентдэ.
2. **БАШКУЕВА Дора Шагаевнада** — Улаан-Үдын 3-дахи интернат дунда һургуулиин багшада.
3. **БЕЛЫХ Таисия Ивановнада** — Мухар-Шэбэрэй аймагай Бэшүүрэй дунда һургуулиин эхин классуудай багшада.
4. **БРЫЧЕЕВА Наталья Алексеевнада** — Закаменск городой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһагые даагшада.
5. **БУЛАТОВ Виктор Карповичта** — Улаан-Үдын мяханай ба һүнэй промышленностиин техникумэй багшада.
6. **ВЛАСОВСКАЯ Феоктиста Алексеевнада** — Улаан-Үдын найман жэлэй 43-дахи һургуулиин эхин классуудай һуралсалай талые даагшада.
7. **ГОРЕЛОВА Амина Измайловнада** — Хориин дунда һургуулиин эхин классуудай багшада.
8. **ГОРЯЕВА Валентина Ивановнада** — Зүүн Сибириин түмэр замай Галуута Нуур станциин 92-дохи дунда һургуулиин багшада.
9. **ДАНИЛОВА Валентина Ефимовнада** — Хяагтын аймагай Октябрьскиин эхин һургуулиие даагшада.
10. **ЗАГРЯДСКИЙ Георгий Ивановичта** — Баргажанай үхибүүдэй байшангай директортэ.
11. **ЗЛЫГОСТЕВ Илья Кузьмичта** — Зэдын аймагай Михайловскын дунда һургуулиин эхин классуудай багшада.
12. **ИВАНОВА Валентина Иннокентьевнада** — республикын 1-дэхи интернат дунда һургуулиин багшада.
13. **КАЛЕКИН Хаим Самуиловичта** — Баунтын аймагай Багдаринай дунда һургуулиин багшада.
14. **КАМЕНЕЦКАЯ Мария Кирилловнада** — Улаан-Үдын 6-дахи эхин һургуулиин багшада.
15. **КОВАРСКАЯ Валентина Алексеевнада** — республикын соёл болбосоролой училищиин директорэй орлогшодо.
16. **КРЮКОВА Валентина Петровнада** — Улаан-Үдын 5-дахи эхин һургуулиие даагшада.
17. **ЛАМАТХАНОВ Прокопий Базаровичта** — Баргажанай аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһагые даагшада.
18. **ЛЫТОВ Андрей Семеновичто** — Улаан-Үдын 1-дэхи профессионально-техническэ училищиин багшада.
19. **МУЗЫКА Дора Георги[...]** — Улаан-Үдын 6-дахи хүд[...]шэн залуушуулай халаанай [...] һургуулиин багшада.
20. **НАНЗАТОВ Намжил [...]ковичтэ** — Хориин аймагай Т[...] дунда һургуулиин һуралсал[...]лые даагшада.
21. **НЕТЕСОВА Лидия А[...]нада** — Мухар-Шэбэрэй дунд[...] гуулиин эхин классуудай б[...]
22. **НОДЕЛЬМАН Дмитрий [...]левичта** — Зүүн Сибириин [...] замай Мысовая станциин [...] дунда һургуулиин багшада.
23. **САЖИНОВ Жамсаран [...]новичта** — Доржи Банзарова[й] [нэ]рэмжэтэ Буряадай багшанара[й] [ин]ститудай ород хэлэнэй кафед[...]центдэ.
24. **САМУТИНА Анна Ва[...]нада** — Түнхэнэй аймагай Х[...] Ленинэй нэрэмжэтэ дунда һ[...]лиин эхин классуудай багша[...]
25. **САХАРОВА Валентина [...]кентьевнада** — Галуута-Нуурай [про]мышленно-үйлэдбэриин [...] Наушкын дунда һургуулиин [...] классуудай һуралсалай талые [даа]гшада.
26. **ТРУНЕВА Аграфена Ан[...]нада** — Хориин дунда һург[...] эхин классуудай һуралсалай [...] даагшада.
27. **ТУНГУСОВА Агрипина [Ми]хайловнада** — Кабанскын а[...] Турантаевска дунда һург[...] эхин классуудай һуралсалай [...] даагшада.
28. **ЧИРКОВА Анна Данил[...]** — Баргажанай аймагай Ба[...]най Адагай дунда һургуулиин [баг]шада.
29. **ШЛЕНКЕВИЧ Соломон [...]левичта** — Улаан-Үдын 3-дахи [...]да һургуулиин багшада.
30. **ЭЙДЕЛЬМАН Борис М[...]вичтэ** — Буряадай багшанарай [...]гажалые дээшэлүүлхэ инст[...] математикын методическа ка[...]дые даагшада.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиу[мэй] Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛ[...]
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум[эй] Секретарь Л. САБУР[...]

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1963 оной июлиин 5

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1963 оной июлиин 11.

Улаан туг—бата гарта

Хашаагай хажууда жэрытэр һлатай бидонуудай дэргэдэ һү дэг автомашинын туласа рэд зогсоходо:

— Бушуулагты, басагад, маһнамнай ерээл,—гээд үдэшын али дүүргээд байһан Анастася Николаевна Воронцова бэнүүдтээ дуулгана. Энэ үеэр томашинын кабинаһаа Дунда хэнэй фермын бригадир Стен Семенович Корякин гараад:

— Басагад, һонин юутэйбта, һаалитнай хэр зэргэ нэмэжэ йнаб?—гэжэ һаалишадта ханхадань, тээ саанаһаа гартаа үрэн хоёр хүнаг һү барьяад тэлжэ ябаһан Валентина Григорьева Степан Семеновичын ые таһа дүүрэн:

— Бидэ залуушуулай ажал һидэ муудахань һэм. Урма зогоор, шэнэ һониноор дүүрэм. Тэд та өөрөө һониноо хөөыт. Удэшэ, үглөөгүй Дунда Бунэй бригадын бүхы фермэнүүэр гүйлгэдэг ха юмта,—гэнэ.

— һонин гэхэдэ, һүтэйн ферын һаалишад таанадые хүсэ, булихаял байна. һү һаалияа гаханшье доошолуулбал, Улаан таа хүршэнэртөө алдажал бохот...

Бригадирай тиигэжэ хэлэхэдэ, лентина Григорьева ехээр рагүйтэһэн хэбэртэй, һүтэйнд маниие хүсэхээ алдаг. Июнь рада бидэнэй бүхы гүүртээрээ неэн бүриһөө 190 литр һү һаада, тэдэнэр хаанамнайшье хүгүй хамнай,—гэбэ.

Энэ хөөрэлдөө бидэ һаяхан лэнгын Тельманэй нэрэмжэтэ олхозоор ябахадаа, коммунис калай бригадын нэрэ зэргын үлөө тэмсэжэ байһан Дунда үхэнэй фермэдэ хүрэжэ, ажал хайнь һонирхон хөөрэлдөө эмди. Урдань колхоз соогоо эгдэнги байһан тус фермэдэ дахи комсомолой организаци ригтой бэрхэ залуушуулаа һаалишадаар ажаллахыень эльгээ, эхэхэн туһа хүргэһэн байа. Эгээл энэ үедэ Валентина Гановагай жэшээгээр комсомолой шүүн Валентина Григорьева каллахаяа ерээд, залуу наһайнгаа зориг харуулан, ажала амжалтануудые туйлажа үрхаа һэн. Хори гаран жэл алишанаар ажаллажа байһан, аян дүй дүршэлтэй малшан настасия Николаевна Воронцоа фермын ахалагшаар томилогдон байгаа.

Нэрэтэй солотойгоор ажаллажа байһан энэ фермэ дээрэ 10 гаран һаалишад хүдэлнэ. Тэдэнэр «нэгэниинь бултанайнгаа түлөө, булта нэгэнэйнгээ түлөө» гэһэн һайн һайхан заншалаар эбтэй зэтэйгээр ажаллажа, ажалдаа амжалта туйлана. Жэлэй эхинһээ хойшо Дунда Бүхэнэй фермын һаалишад бүхы гүүртээрээ үнеэн бүриһөө 912 литр һү һаажа, колхоз соогоо түрүү һуури эзэлээ. Тиигэһэнэйнь түлөө фермын коллективтэ колхозой правлениин, партийна комитедэй дамжуулгын Улаан туг мүнгэн шантайгаар барюулагданхай. Үнгэрһэн 6 һарын туршада А. Н. Воронцова 1300, Валентина Григорьева 1230, Екатерина Брянская 1080 литр һү һаагаад байна. 900 литрһээ доошо һааһан һаалишад энэ фермэ дээрэ байхагүй.

Зунай сагта тус фермын мал адуулагша Гомбо Чоёнов һаамхай үнеэдые ногоо элбэгтэй газараар адуулжа, хаһа болзор соонь уһална. Намартаа һаалиин үнеэд хадагдаһан тарянай узуур дээгүүр бэлшээгдэдэг. Энээнэй ашаар Дунда Бүхэнэй фермын үнеэд зунай элдин ногооной сагташье, намартаашье һү ехээр үгэдэг юм.

Фермын һаалишад гансахан һү һаалга хараад һуудаггүй, харин малайнгаа хото хорёое өөһэдөө заһажа, хамтынгаа хүсөөр үбһэ тэжээл бэлдэдэг юм.

Түрэл партиингаа Центральна Комитедэй июниин Пленумэй материалнуудтай, Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэтэй танилсаад байхадаа, фермын һаалишад энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 1750 литр һү һааха уялгаяа нэгэ һараар уридшалан дүүргэхын түлөө шармайн тэмсэжэ оронхой. Дунда Бүхэнэй бэрхэ һаалишадай хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ байһаниинь лабтай.

В. Жигжитов.

Уран гартай нүхэр

Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхозой Талое тосхондо И. И. Бобковые танихагүй хүн байхагүй. Нютагтаа арбаад жэлэй хугасаанда клубые даагшаар, киномеханигаар хүдэлһэн.

Юугээрээ тиимэ хүндэтэй болооб гэжэ асуубал, иимэ: И. И. Бобков гансал өөрынгөө ажал хэрэгые хараад ябадаггүй, харин нютагайнгаа зоной дунда ехэ хүдэлмэри ябуулдаг юм. Олон жэлдэ лектор ябажа, һонин лекцинүүдые уншаһан байха.

Кино харуулха түсэбөө һара бүхэндэ үлүүлэн дүүргэдэг, клуб соонь ходо сэбэр, дура татамаар байдаг.

«Манай Иван дүрбэн тэгшэ хүн даа»—гээд нютагаархидынь омогорхон хэлсэнэ. Энэньшье зүйтэй. Нүхэр Бобков клубаа гоёохо, шэмэглэхэ хүдэлмэри хэндэ хүүлэхэм ааб гээд хүлеэжэ һуудаггүй.

С. Ардуев.

ТҮРҮҮ МАГАЗИН

Баргажанай аймагай худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд һайндэрэй угтамжын социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, ажалай бэлэгүүдые бэлдэнэ. Хурамхаанай совхозрабкоопай магазин (даагшань Д. Т. Аранзаева, наймаалагша М. Р. Наргуева) илангаяа шалгарба.

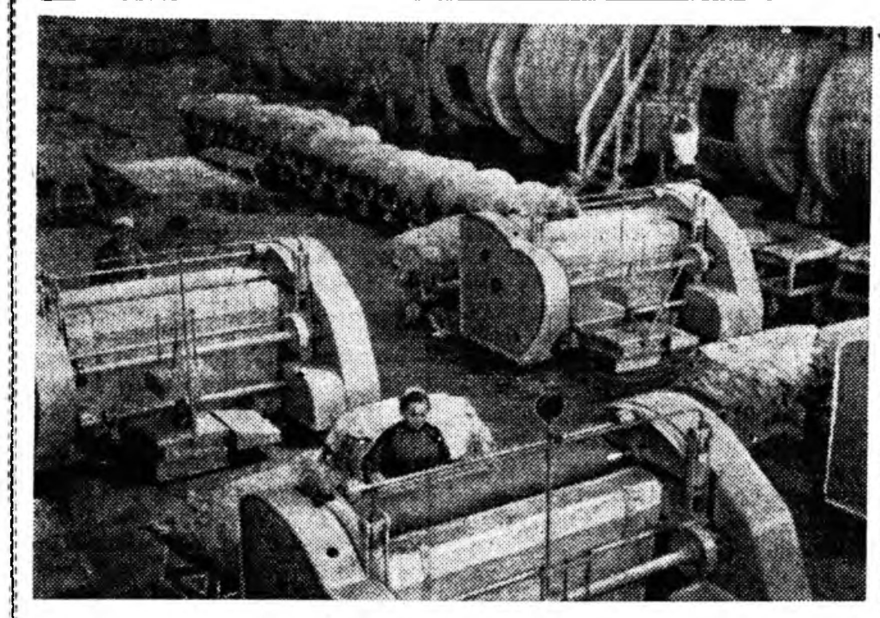
Демидмаа Табитуевна хахад жэлэйнгээ түсэбые һара урид дүүргээд, даабариһаа гадуур 7600 түхэригэй эдеэ хоолой зүйлнүүдые худалдаа.

Нүхэр Аранзаева коммунис ажалай ударник болонхой. М. Р. Нартуева мүн лэ энэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүрэхын түлөө тэмсэжэ байна.

— Манай магазинда үгтэдэг түсэб даабариие һара бүхэндэ хубаадагбди. Тэрэнэй хэр дүүргэгдэдэг байһые шалгажа байхада бэлэн болодог юм. Хахад үдэр хүдэлөөд, олоһоноо тоолодогбди. Энээнээ хүсэлдүүлэн, ажалайнгаа үдэрые заримдаа нэгэ-хоёр часаар һунааха ушартай бологдоно,—гэжэ Демидма Табитуева хөөрэнэ.

Д. Гыргенов.

Монгол орондо арадай засаг байгуулагдаһаар 42 жэлэй ой мүнөөдэр гүйсэбэ

МОНГОЛОЙ АРАДАЙ РЕСПУБЛИКА. **Улаан-Баатарта шэнэ шэнэ шевретовэ завод бодхоогдонхой. Бүтээсэ ехэтэй мүнөөнэй шэнэ түхеэрэлгэнүүд тэндэ табигдаһан. Цехүүдтэнь оньһожоруулга үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Зураг дээрэ: арһа болбосоруулдаг цех.**

Монголой Арадай Республикын ажалшадай байра байдал улам улам һайжарна.

Худалдаанда эдеэ хоол, эд бараан улам улам ехээр табигдана. Зураг дээрэ: Улаан-Баатарай универсальна магазинай нэгэ таһаг.

ТАСС-ай фотохронико.

УЛАСХООРОНДЫН ЕХЭ УДХА ШАНАРТАЙ ДОКУМЕНТНҮҮД

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). «Социализмын, коммунизмын үзэл сурталай ямаршье хазагайралтагүй байха хэрэгые сахин хамгаалха гээшэ манай интернациональна уялга» гэһэн түрүү бэшэг «Үнэн» газетэдэ һаяхан толилогдобо. КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй дүнгүүдтэ, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй бата нэгэдэлтэй байха асуудалнуудта энэ түрүү бэшэгынь зорюулагданхай.

КПСС-эй түүхэтэ XX, XXI, XXII съезднүүдэй шиидхэбэринүүд аха дүү коммунис, хүдэлмэришэнэй партинуудта, тэрэ тоодо Монголой арадай-революционно партида илангаяа ехэ удха шанартай документнүүд болоно гээд тэрэ бэшэг соонь заагданхай. Мүн КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүд, тодорхойлбол, июниин Пленумэй шиидхэбэринүүд баһал шухала удха шанартай гэжэ тэндэнь тэмдэглэгдэнхэй.

Марксистско-ленинскэ теориин талаар КПСС-эй зохёон байгуулхы ажал хүдэлмэри хэһэндэнь манай парти омогорхолтойгоор тэмдэглэнэ гээд бэшэг соонь хэлэгдэнхэй. Илангаяа һүүлэй арбан жэлэй туршада марксистско-ленинскэ теориие хүгжөөлгэдэ омогорхомоор зохёон байгуулхы ажал бэелүүлэгдээ. Тодорхойлбол, революционно марксизм-ленинизмын эгээн һайн һайхан туйлалтань КПСС-эй Программа болоно. Энэ Программын зохёогдоһоной ашаар ленинскэ партиин нэрэ хүндэнь дэлхэй дээрэ улам дээшэлжэ, марксизм-ленинизмын теориие саашадань хүгжөөбэ.

КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум социализмда, коммунизмда эсэргүү империалис пропагандые үндэһөөрнь шүүмжэлэн харуулжа, бүхы коммунис, хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй саашанхи хүгжэлтэдэ тусгаар ехэ удха шанартай согсололгонуудые хээ гэжэ бэшэг соонь хэлэгдэнэ.

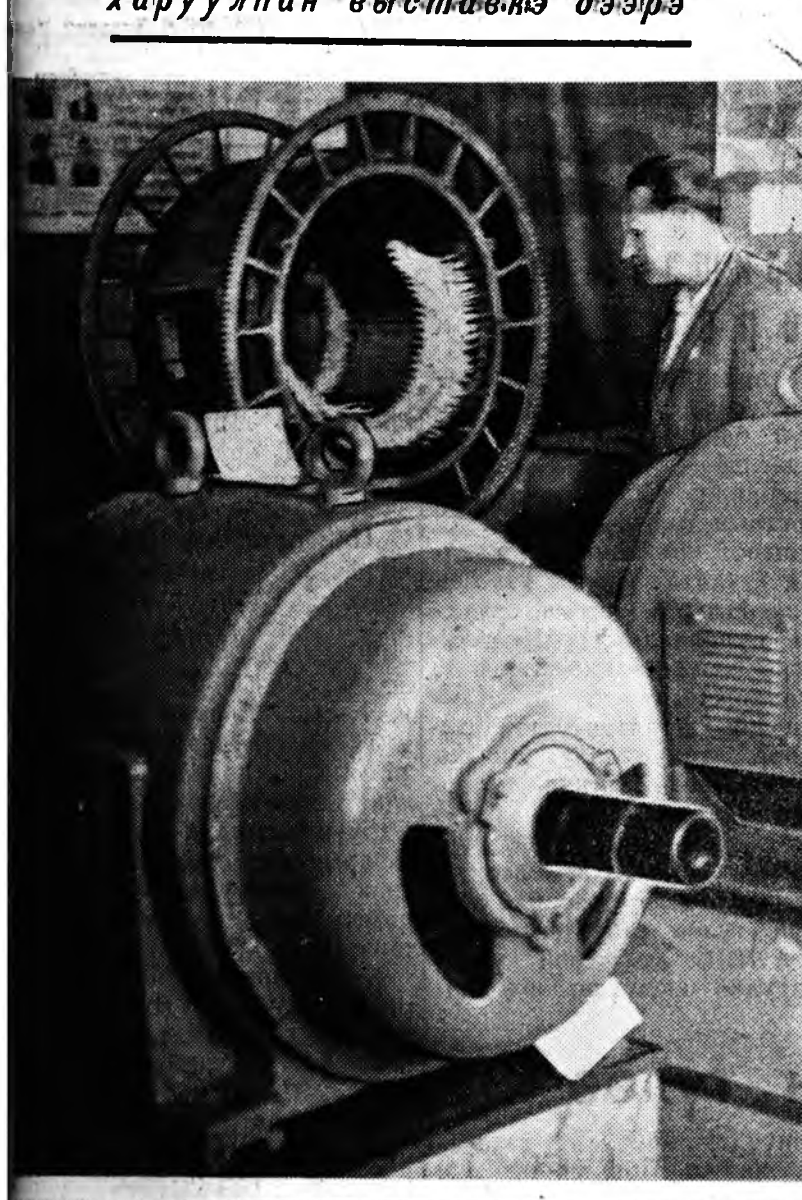
Литература, искусствын талаар КПСС-эй ябуулдаг политика, Н. С. Хрущевой КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумдэ хэлэһэн үгэ һаяшаг бии болоһон монгол литературын социалис реализмын харгы замаар хүгжэхэ хэрэгтэ туйлай ехэ удха шанартай гээд тэндэнь заагдана.

Марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури дээрэ бүхы дэлхэйн коммунис, хүдэлмэришэнэй партинуудай нэгэдэлые, эб хамта байлгые бэхижүүлхэ тухай Советскэ Союзай Коммунис партиин шэнэ алхамуудые Монголой арадай-революционно партиин гэшүүд һайшаана, хүсэдөөр дэмжэнэ гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай түлөөлэгшэдэй КПК-гай ЦК-гай түлөөлэгшэдтэй уулзахаяа байһан тухай КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй шиидхэбэриин удха марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын ёһо гуримуудые наринаар сахиха зорилгонуудтай хүсэдөөр тааралдана.

КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүд, Н. С. Хрущев толгойлогшотой КПСС-эй ЦК-гай Центральна Комитет Деклараци, Мэдүүлгэ соо хэлэгдэһэн зүйлнүүдые сэхэ шууд, залан бэелүүлнэ. Эдэ Деклараци, Мэдүүлгэ 1957 ондо Москвада болоһон зүблөөндэ, 1960 ондо эндэ үнгэргэгдэһэн зүблөөндэ нэгэн дуугаар баталагдаа һэн. Энээниинь Монголой арадай-революционно парти, коммунис, хүдэлмэришэнэй аха дүү бусад партинуудтай адли, һайса мэдэнэ. Тиигээд КПСС-эй, Н. С. Хрущев толгойлогшотой, тэрэнэй Центральна Комитедэй баримталдаг энэ хараа шугамыень Монголой арадай-революционно парти һайшаана, дэмжэнэ гэжэ бэшэг соонь тэмдэглэгдэнэ.

Бурядай АССР-эй арадай ажахын хүгжэлтые харуулһан выставкэ дээрэ

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (дээрэһээ доошоо) промышленностиин павильондо. Ой модоной промышленностиин павильондо. Ф. СОРОКИНОЙ фотонууд.

Шэнэ рассказуудһаа

ЧИМИТСУ

К. Маланов

Хуушанай багша Дамдин Шарапович үнинэй һанаа үнөөгөө зободог болоод, үргэһэ нойроо алдажа, арбаад хоногой унтахаяа болишонхой. Хүнтэй муушье, һайншье юумэн ушардаг. Һайн гү, али муу юумэн болоо гэхын аргагүй. Тиибэшье нойрынь хүрэхэеэ болёошонь гайхалтай. Зунай һүни үнгэржэ, үүр сайха дүтэлэнхэй, теэд нюдөө аняагүй хэбтэһээр. Энэ муул тэмдэг даа.

Зэргэлээ таһалга cooһoo басаганайнь нойрмог дундаа амаа хүдэлгэхэ абяан дуулдана. Чимитсу һэрихынгээ урда тээ ходо тиигэдэг зантай юм. Удангүй үүр хираалжа эхилбэшье, таһалга соонь үшөө харанхы.

Мүнөөдэр Чимитсу һүүлшынгээ экзамен үгэжэ, арбадахи класс дүүргэхэнь. Басагамни экзамендаа унуужа гэжэ айна бэшэ: бүхы экзаменуудаа «табаар» үгэнхэй, мүн энээнээшье һайнаар үгэхэл байха. Үбгэжөөл тад ондоо юумэндэ һанаата болонхой. Арбаад хоногой саада тээ Чимитсу һургуулиһаа ерээд, богоһоёо алхаагүй ябажа, эсэгэдээ иимэ һонин дуулгаа һэн:

— Аба, һургуулияа дүүргээд, бүхы классаараа колхоз ошохо гэжэ бидэнэр шиидээбди!

Сэхынь хэлэхэдэ, Дамдин Шарапович иимэ юумэ хүлеэгээгүй байгаа һэн. Басагаяа мүнөөхил бишыхан шэнгеэр тооложо ябадаг хадаа хаанаһаа иигэжэ хэлэхэ юм гэжэ һанаба гээшэб? Чимитсуугайнгаа арбадахиие дүүргэмсээр, үни хада өөрынгөө дүүргэһэн университедэй математическа факультедтэ оруулхаб гэжэ бодожо ябагша һэн. Теэд мүнөө абыт даа! Иимэ юумэнэй болоод байхада нойр, хоолоо алдангүй яахаб?

Абынгаа һанаагаа зободог болоһые Чимитсу хүрэһөөр ойлгоогүй һэн. Эсэгынгээ гансаарданги, уруу дуруу болонхойе мэдэхэдээ, Чимитсугай зүрхэниинь шэмшэржэ, хоолойдонь бүлхин шэнги юумэн бөөгнэрөөд, амияа абажа ядаба.

— Ши юундэ иитэрээ һанаагаа зобоноши? — гээд Чимитсу һураад, диван дээрэ һууһан абынгаа мүрэ дээрэ толгойгоо табиба.

— Ехээр һанааһаа зобоношье гүйлби даа, басаган,— гээд, абань басаганайнгаа толгой эльбэбэ. — Мүнөө гэр соогоо хоюулханаал болонхойбди гэжэ бү марта. Бэшэ хэншье үгы ха юм даа. Үбгэржэл байна хэбэртэйб. Заримдаа хүнтэй хөөрэлдэжэ һууха дурамни хүрэдэг, теэд хэнтэй дуугаралсахабши: ши ходол сүлөөгүй ябадагши. Һанал эрмэлзэлнай ондо ондоо гээшэ бэзэ.

— Үгы даа, аба, һаналнай нэгэ,— гэжэ Чимитсу харюусаба. — Юуншье тухай намтай хөөрэлдэ, ши үшөө үбгэрөөгүйш. Һургуулидамнайшье тиигэжэ хэлсэгшэ.

Тэрэ үдэртөө Чимитсу бүхы таһалгануud соогуураа тooһo шоройень хамажа, аршажа, гуримтай зохид болгоо һэн. Минии хажууда хараха, харууһалха хүн бии гэжэ һанахадань, сэдьхэлынь тэнюун байха бшуу гэжэ Чимитсу бодоно. Нээрээшье эсэгэнь хүхюун болоһондол үзэгдэбэ. Үбгэрхэ үтэлхэдөө үрэ бэетэй байха гээшэ иимэл даа! Үхибүүд гээшэ наһанай баяр жаргал гээшэ бшуу. Чингисшье эсэгээ мартадаггүй: ходо бэшэг, мүнгэ эльгээжэ байдаг. Эсэгэмни ядалдажа байна гэжэ һанадаг гээшэ ха. Бурханай хайраар мүнөөнһөө тэжээбэри болоодхихоор бэшэб даа. Гансал Чимитсуугай колхоз ошохом гэһэн үгэнь толгойһоонь гарахаяа болёод байна.

Дамдин Шарапович тиихэдэ юушье хэлээгүй һэн. Теэд юун гэжэ хэлэхэ байгааб? Тиибэшье амар һууҳаяа болишоо бэлэй. Юундэ тиигээ гээшэб? Һамганайнгаа наһа бараһанай һүүлээр наһанайнгаа нүхэрые алдаһандаа уйдхар гашуудалда дарагдажа байхынь хажуугаар үшөө ганса басаганиинь арилшахань ха юм. Тиихэдэнь иимэ ханха зайдан ехэ байра соогоо ори гансаараа үлэхэ дурагүй байгаа бшуу. Хон жэн. Гансал ханын час «хас-хос» гэнэ. Энэ хуушанай час хэзээшье бусажа ерэхэгүй саг секунда секундаар тооложол тооложол байна. Часын маятник хүдэлхэ бүреэ Дамдин Шараповичай ажабайдалай бишыхан хубиие абаашан ошоно, үһыень бүрил сайлгажа, нюурайнь уршалаа нэмэжэл байна хэбэртэй. Хэдыдэхи сохидолдонь үбгэнэй һүүлшын амин табигдаха юм ааб даа?

Хуушанай багшын толгойдо иимэл бодолнууд орожо байба. Али колхоз ошохыень огтолон хорижорхихо юм гээшэ гү? Өөрынь һанаһан ёһоор, саашаа һурахаяа ошоо һаань, һайн лэ байгаа. Тиигээ һаань, гансаараашье үлэхэдэ хамаагүй һэн.

Энэ бодол бүхы ондоо мэдэрэлнүүдһээнь хүсэтэйгөөр орьёлно. Тиихэдэнь баһа ондоогооршье бодоод үзэнэ. Чимитсу колхоз ошобо һэн гэлэй. Теэд хожомынь саашаа һураха, университедтэ ошохо харгыгаа олохо гээшэ гү? Би өөрөө хаанаһаа гараһан хүн гээшэбиб? Бүхы уг гарбалнуудни хүдөө нютагтаа өөдөө болоожо, адууһа малаа үсхэжэ ажаһуудаг хүнүүд байгаа ха юм. Гансал үни хада нютаг нугаһаа гаража ошоод, дээдэ һургуули дүүргээд, городто байдаг болоһоор үнинэй. Мүн ажабайдалыншье ондоо болошоо...

Таһалга соонь һаруул боложо, басаганайнь ороной пружина хахинаба. Чимитсу хододоо эртэ бододог юм. Колхоз ошохо болихо тухайнь басагантаяа хөөрэлдэхэ гэжэ һанаһан аад, экзамен үгэхэеэ байхадань, энээн тухай хэлээд яахамниб, үглөө нүгөөдэр бии ха юм гэжэ бодобо. Энэ үедэ нойрһоо һая һэриһэн Чимитсу таһалгадань орожо ерээд, абынгаа һэрюун хэбтэхэдэ, орон дээрэнь һууба.

— Аба, юундэ унтанагүйбши?

— Һаял һэреэд хэбтэнэб даа,— гэжэ абань харюусаба. — Ши юундэ үүр сүүрээр бодоо хүмши?

— Нэгэ бага номоо уншахамни.

Чимитсу абадаа дүтэлэн һуугаад, дээрэнь тонгойжо, аалиханаар дуугарба.

— Аба, юундэ унтанагүйбши? Колхоз ошоол хадаа саашаа һурахаяа мартажархиха гэжэ бү һана. Өөр тухайгаашье һанаата болоһоной хэрэггүй: би шамайгаа хэзээшье орхихогүйб.

Басаганайнгаа иигэжэ хэлэхэдэ, нэгэ талаһаа баярлаба, мүн нүгөө талаһаа гомдобо. Юундэ баярлааб гэхэдэ, һанажа ябаһан юумэеэ сэхэ руунь хэлээ, мүн юундэ гомдооб гэхэдэ, Чимитсу эрид шиидэнги тула, юушье гэжэ хорёо һаа, колхоз ошохоёол ошохо байгаа бшуу.

— Ши өөртөө ямар һайн юумэ олохомни гэжэ һананабши? — гээд, Дамдин Шарапович һураба. — Гансал сагаа гээхэш. Ошоһон саг һөөргөө бусажа ерэдэггүй ха юм. Юумэн гээшэш хуу саг соогоо хэгдэхэ ёһотой бшуу. Энэ жэлдээл университедтэ ороо һаашни дээрэ гэжэ һананаб.

— Би гансаараа тиигэжэ шиидээ бэшэлби,—гэжэ Чимитсу харюусаба. — Бүхы класснай, манай комсомолой организаци тиигэжэ тогтоогоо. Би тэндэ ошоходоо юу гээхэ хүнбиб. Нэгэ хоёр жэл гү? Энэ саг соогоо өөртөөшье, хүнүүдтэшье һайн юумэ хэхэ ха юмбиб. Аба, сэхынь хэлэхэдэ, би ажабайдал һайн мэдэнэгүйб—шэниисые обёосһоо илгаруулжа шадахагүйб, үнеэ яажа һаахые мэдэдэггүйб, хони хурьга нюдөөрөө хараагүйб. Олон юумэ мэдэхэ ёһотойб. Таамаг ябахада муу. Болоһон хилээмэн модондо ургажа байдаг юм гэжэ һанажа ябадаг Щедринэй хоёр генерал шэнги ябаха дурамнигүй. Тиимэшүүл манай дунда үшөө олон. Һэбхи бодолтой, ажал хүдэлмэри хэнгүйгөөр хүнгэн мүрөөр ябаха дуратай хубалзанууд хаанаһаа бии болоноб? Ажабайдалые һайн мэдэдэггүй дээрэһээ...

Үбгэн багша басагаяа һая хаража байһан юумэдэл гэтэжэ байба. Иихэдээ ёһотой хүн болоо ха юмши даа. Эхэдээл тон адли! Мүнөөхи шодогорхон гэзэгэтэй бишыхан басагахан бэшэ, харин өөрын һанал бодолтой ехэ хүн болоолши даа.

Иимэ бирагүй юумэндэ һанаагаа зобожо, һүүлшын хэды хоногой дэмы унтаха нойргүй болоһон үбгэн багша һанаа сэдьхэлээ буһалган ханяасагаагаад, һүүжэеэ урилан урилан хүдэлсэгөөбэ.

— Яахабши даа теэд, хэрэгтэй юм хадань, түхеэрхэл болоо бэзэш. Би арсана аалби? Шамда юун хэрэгтэйб? Али хоюулаа магазинуудаар ябаад ерэхэмнай гү? Хубсаһа хунар абаха хэрэгтэй ха юм.

— Зай, һайн даа, аба! — гэжэ Чимитсу баяртайгаар дуугараад, абынгаа духа шоб гэтэр таалаад, гүйжэ гарашаба. Өөрынгөө таһалга соо ороһон хойноо:

—Аба-а, экзаменаа «табаар» үгэхэб! — гэжэ хүхюунээр хэлэбэ.

Дамдин Шарапович түргөөр бодоод, шалаагаа гаргажа, гар хүлөө хүдэлгөөд, хубсалһан бэеэрээ, сэбэр агаараар амилхаяа газаашаа гараба. Борбилоонуудай пишаганалдажа, гулабхаануудай үүгэнэлдэжэ байхань дуулдана. Зүүн зүгһөө үүр хираалжа, улаабтар толон соробхилжо байба.

* * *

...Үндэр хадын бооридо колхозой нарин нооһото хонидой отара байрланхай. Эндэһээ колхозой түб хүрэтэр зуу гаран километр болохо. Энэ һаяшаг эмхидхэгдэһэн отара хоёрдохи үбэлөө эндэ үнгэргэжэ байна.

Хонишодой энэ бригадада оройдоо юһэн хүн, ехэнхидээ залуушуул. Хоёр жэлэй саада тээ арбан класс дүүргэһэн Виктор Гармаев ахалагша хонишониинь юм. Багаһаа хойшо колхозой ажалда ябаһан хадаа Виктор ажал хэрэгээ һайн мэдэдэг. Комсомолой путёвкоор городһоо ерэһэн Базарова Чимитсу Неля Мухомедзянова хоёртой тэрэниие юу жэшээжэ болохоб даа. Амиды хонидые түрүүшынхиеэ хаража байһан хүнүүдһээ бүридэһэн тэрэ бригадада эльгээгээгүйнь мэдээжэ.

Шэнэхэн хониной байратай зэргэлээд, шэнэ культбаза баригданхай. Энэ хадаа ондо ондоо үүдэтэй гурбан ехэ таһалгатай шэнэ гэр һэн. Дундахи соонь — улаан булан. Неделидээ нэгэ дахин ерэдэг колхозой почтальон библиотекын хүдэлмэришэн хоёр бэшэгүүдые, газетэнүүдые, номуудые олоор асардаг.

Иимэ холын, бүтүү бүглүү газар аад, электрын гэрэлтэй байгаашань Чимитсу Нелли хоёрые түрүүшээр ехэтэ гайхуулаа һэн. Землянка соо тодхогдоһон бишыхан движок хониной байра гэр хоёрые яһала һайнаар гэрэлтүүлдэг байба.

Хэдэн ехэ лампочканууд хониной байрын газаагуур бүхэли һүниндөө носожо хонодог.

— Эндэ город бэшэ ха юм, юундэ һүни газаа гэрэл носоодог юмта?— гэжэ Чимитсу Викторһээ һураа һэн.

— Һүни шононуудай дүтэ ерэхэгүйн тулада,— гэжэ тэрэнь харюусаба.

— Эндэтнай шононууд олон гү?

— Манай эндэ хониһоомнай олон юм. Һэргэг ябахаар байха.

— Яагаа аймшагтай юм гээшэб! — гэжэ Чимитсу сошобо. — Нэгэ бага хэлэгшэһээмни үсөөншье байжа болохо,— гэжэ Виктор басагачай һанаа амаруулаад, дан хэтэрүүлһэнээ өөрөөшье ойлгобо хэбэртэй.

Хонидынь хурьгалжа эхилээд, үдэр һунигүй хониной байра эрьехэ бэрхэтэйхэн саг ерэбэ. Зарим залуу эхэ хонид хурьгадаа голоод, долёожо үгэнэгүй. Тиихэдэнь тэнжээгүй, нёлдогор бэетэй нарай хурьгадые амяараа хаамжанууд соо абаашажа, бэеынь, ама, хамарынь бүдөөр аршажа, залхагынь арилгаха, хурьгынь хүхүүлхэдээ тээгэлхэ хэрэгтэй болодог.

Нэгэтэ үглөөгүүр Чимитсу нүхэр басагандаа дежурствэеэ тушааһаар, эдеэлэнгүйгөөр орондоо ороод унташоо һэн. Наранай орожо байха үедэ һэреэд, үглөөгүүршье, үдэшэшье болохо байһыень ойлгожо ядаба. Эдеэлдэг столой саана һууһан Нелля хараһаар энеэбхилжэ:

— Ши ехээр лэ эсэбэ хаш даа,— гэжэ дуугарба.

— Бүхэли һүниндөө гүйжэ гүйжэ, эсэнгүй яахабши!

— Абынгаа хэлэһэн үгэ һанаандаа оруулаа бэзэш? — гэжэ Неллиин хэлэхэдэнь, наадалжа хэлэһыеньшье, юрэ дуугарһыеншье ойлгохоор бэшэ байба.

Абын хэлэһэн үгэнүүд!.. Үгы даа, иимэ холын газарта һайн дураараа ерэжэ хүдэлһэндөө Чимитсу заашье халагланагүй. Хадын ташалангай шууяатай ой эшхэржэ хуугайлжа байдаг һалхи шуурганһаа оройдоошье айна, һүрдэнэгүй. Хатар танцануудаа орхижо городһоо ерээд, хонидой байрада хүдэлдэг болоһоноо гасалан зоболондо тоолоногүй. Бодото ажабайдалые хараха үзэхэ, ажалай амта мэдэхэ гээшэ юунһээшье үлүү зорилго ха юм. Сугтаа хүдэлжэ байһан хүнүүдынь юрэ бусын, мүн хэдэг ажалыньшье юрэ бусын шэнгеэр һанагдана. Иимэ хүнүүдые хүндэлэнгүй, эдэндэ дурлангүй байжа болохо аал? Энэ Виктор, Янжама басаган болон бусад ёһотой геройнууд бэшэ аал?

Чимитсу нүхэр тээшээ хараад:

— Хэды хурьга абаабши? — гэжэ Неллиһээ асууба.

— Шинии унтажа хэбтэхэ һамбаанда хорин табые абааб, сайгаа уугаад дахин ошохомни.

Залуу хонишод 830 хурьга абажа, нэгыеньшье гарзалуулбагүй. Залуушуул тухай дары магтаал үгэнүүд хаа хаанагүй дуулдажа, газетын корреспондентшье ерээ һэн. Хаанаһаа, хэзээнэй ерээбтэ, хонин дээрэ хүдэлхэдэ хэр бэрхэтэйб, ном һудараа үзэнэ гүт гэжэ байжа олон табан юумэ үни удаан басагадһаа тэрэ һурагшалаа бэлэй.

Тэрэнэй һүүлээр республикын газетэнүүд дээгүүр суута бригадынхидай фото зурагууд гараад ябаа һэн. Статьягай автор, тэдэниие ёһотой геройнууд гээшэ гэжэ нэрлээ. Городой дунда һургуули дүүргээд, комсомолой путёвкоор эндэ ерэһэн хоёр басагад — Базарова Чимитсу Нелля Мухомедзянова хоёр тухай нилээд ехээр тэрэ статья соо хэлэгдээ. Тэрэ статьятай газетэнүүд удангүй залуушуулай отарада ерэбэ.

— Яагаа аягүй юм,— гэжэ статья уншаһан Чимитсу хэлэбэ. — Бидэ хоёрые дан үлүүсэ магтаа. Энэ буруу даа.

— Дууһан зүб бэшэгдэнхэй,— гэжэ Виктор урдаһаань дуугарба. — Таанарые, городойхидые, иимэр хүдэлхэ юм гэжэ хэншье һанаагүй байгаа. Жэшээлхэдэ, би нэгэ бага хүдэлөөд лэ тэрьедэжэ арилха бэзэ гэжэ һанагша һэм. Тиигэжэ һанаһанайм түлөө хүлисэгты. Үнгэрһэн хэрэг гээшэ бэзэ, теэд тиимэ ушарнууд энээнһээ урагша болоһон байгаа юм.

— Бидэнэр тэдэндэ адли байгаа гүбди? — гэжэ Чимитсу һураба.

— Үгы даа, би манай нишэ ерээд, бэрхэшээлһээ айжа тэрьедэн ошоһон тухай хэлэнэб,— гэжэ Виктор харюусаба...

Ородһоо Д. Дугаров оршуулба.

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур
1963 оной июлиин 11.

НОМГОН ДАЛАЙҺАА НОМИН ПАМИР ХҮРЭТЭР

ДУЛААН АГЫ НҮХЭНҮҮД

Алас Дурна зүгэй Приморско хизаарта Сихотэ-Алинь хадын шэлэдэ ехэ һониин агы хүмэгүүд нээгдэнхэй. Эдэ агынууд өөрын доторой уларилтай байдаг. Газаа янгинама хүйтэн байгаашье һаань, эдэ газар дорохи нүхэнүүд соо 15—20 градус дулаан, энээнһээ хүйтэн хэзээдэшье байдаггүй. Агынууд доторхи уларил нэгэ хүйтэн нэгэ дулаан боложо байдаг бэшэ, харин хододоо, дулаан оронойхидол, нэгэ жэгдэ зандаа байхань гайхалтай. Тиимэһээ зарим дулаанда дуратай амитад болон эртэ урда сагай шумуулнууд эдэ дулаан хүмэгүүд соо манай үе саг хүрэтэр амиды үлэжэ шадаһан байна. Эндэ амитанай аймагай һонин һонин түлөөлэгшэд амидардаг: һарьһа эрбээхэйнүүд, агын абаахай, үнгэ бүриин, элдэб түрэлэй эрбээхэйнүүд олоороо байрладаг. Үни холо сагта үхэжэ һалаһан шумуулай түлөөлэгшэ — агын голёо энэ хадын нүхэн соо ажамидардаг. Иимэ амитад ганса дулаан оронда байдаг, энээндэ адлирхуу голёонууд урда Азида дайралдадаг юм.

(ТАСС).

ЛАРГА-ТЮЛЕНЬ МЯХАША

Совет оронойманай Алас Дурна зүгэй далайнуудта хэдэн ондоо түрэлэй һэрбэй хүлтэ амитад: далайн котигууд, тюленьнүүд, далайн шандаган-лахтак болон бусад ажамидардаг юм. Тэдэнэй дунда ларга-тюлень тусхай илгардаг. Загаһашад «шоношуу» хомхой хадань тэрэниие баридаггүй юм. Ларга хадаа Охотско далайда шудхадаг гол мүрэнүүдтэ ородог кета болон горбуша загаһанай харата дайсаниинь гээшэ.

Эдэ тюленьнүүд юрэ хамтаржа агнуури хэдэг юм. Тэдэнэр мүрэнэй адагай гүйхэн газарнуудта суглараад, шулуунай саагуур хороод, загаһа отожо байдаг. Кета загаһадай мүрэнэй адаг өөдэ хушууран орожо эхилхэлээр ларганууд тэдэндэ гэнтэ добтолон ородог. Эдэ мяхаша амитад загаһадай толгойень таһа татажа абаад лэ бэеыень хаяжархидаг юм. Ларгын хүндэшье добтолон ородог ушарнууд яһала дайралдадаг.

Загаһан ажалай болон океанографиин эрдэм-шэнжэлэлгын институдай эрдэмтэд ларгнуудай суглардаг газарнуудые аэрофотосьёмко хэһэн байна. Эдэ тюленьнүүдые олоор агнадаг-хюдадаг болохо гэһэн шиидхэбэри гаргагданхай.

(ТАСС).

БРОНЗОТО ҮЕ САГАЙ МЕТАЛЛУРГНУУД

Манай эрын урда тээхи мянга хоёр зуу гаран жэлэй саада тээ хойто Таджикистанда руда малтан абалга болон металлурги хүгжэнги байгаа. Сыр-Дарья мүрэн шадарай эртэ урда сагай һуурин газарнуудай үлэгдэлые шэнжэлһэн Таджигай археологууд иимэ тобшолол гаргаһан байна.

Кайран-Кумда (мүнөөнэй Ленинабад шадархи нютаг) олон жэл соо малталга хэһэн тэдэнэр бронзото үе сагта металлургнуудай эайһан тухай гэршэлһэн ехэ олон юумэнүүдые олоо юм.

Урда сагай руда малтагшад рудатай газарые ехэ бодомжотой шадамараар малтадаг байгаа гэжэ тодорхойлогдоо. Тэдэнэр нээмэл карьернүүдые, мүн хада хүндылэн, нилээн гүнзэгы нүхэштольня малтадаг байгаа. Кайрак-Кумда бронзото үе сагта һуудаг хүнүүд баазахан пеэшэнүүд соогуур руда хайлуулжа абаһан металлаараа хутага, кинжал, һүүхэ, кирка, һүхэ, годлиин зэбэ, гоёолтонуудые хэдэг байгаа.

Кайрак-Кумда олдоһон металлаар хэгдэһэн элдэб зүйлнүүд, мэргэжэлтэдэй һанамжын ёһоор, Дунда Азида бронзото үе сагай Ферганo-Ташкентскэ культура бии байгаа гэжэ гэршэлнэ. Тэрэ культура хадаа манай эрын урда тээ хоёр мянгаад жэлэй саана түлэг һалбаржа байгаа гэжэ тухайлагдана.

(ТАСС-ай корр.)

ХУҺАН ЯМАРШЬЕ ЕХЭ ХҮЙТЭНИИЕ ТЭСЭЖЭ ЯДАДАГГҮЙ

Хуһан модон замбуулинда байжа боломо эгээ ехэ хүйтэниие тэсэжэ шадаха байшоо. СССР-эй Наукануудай академиин К. А. Тимирязевай нэрэмжэтэ ургамалнуудай физиологиин институдай эрдэмтэд хуһанай болон үхэр нюдэнэй мушэрнүүдые нуль гэхэ гү, али минус 273 градус температуратай угаа хүйтэн газарта нэгэ хэды саг соо байлгаад, һөөргэнь абаһан байгаа. Тэдэ мушэрнүүдынь амидыржа, яагаашьегүй юумэдэл ургажа, набшалжа, сэсэглэжэ байба ха.

Энэ туршалга хадаа ургамалнуудые хүйтэндэ дадхаажа болохо юм гэһэн эрдэмтэдэй тобшололые батална. Ургамалнуудые шэрхи, хүйтэ тэсэмгэй болгожо болохо юм байгаа. Ургамалнууд юундэ хүлдэжэ хосордог бэ гэхэдэ, клеткэнүүд доторнь бии болоһон мүльһэнэй кристаллнууд лэ ургамалые тэһэ зада татадаг ха юм. Даамайхан хүйтэндэ дадхаахада уһаниинь протоплазтһаа урдан гараад, клеткэнүүдэй газаа тээ хүрэнэ бшуу.

Байгаалида ургажа байһан ургамал намарай ольбонһоо эхилэн, улам хүйтэн болохо бүри даамайхан дадана ха юм. Ургамалнуудай хүйтэ тэсэдэггүй байха бүринь бүрил удаан даамайханаар тэдэниие хүйтэндэ дадхааха хэрэгтэй. Гэнтэ хүйтэн гү, али дулаан бололго ургамалнуудта ехэ аюултай.

Эрдэмтэд, мүнөө байгаалиин ургамалнуудай юрын байдалда байгаад, бэеэ хүйтэндэ бэлдэдэгтэйнь холбоотой биологическа процессүүдые зорюута байгуулагдаһан уларилда байлган шэнжэлэлтэ хэжэ байна.

(ТАСС).

ЗАМБУУЛИНҺАА БУУҺАН «АЙЛШАН» АНТАРКТИДАДА ОЛДОБО

Москва. Метеоридуудай (һолирнуудай) эгээ ехэ коллекци—суглуулбари манай оронд бии юм. СССР-эй Наукануудай академиин минералогическа музейдэ тэдэ суглуулагданхай байдаг. Дэлхэйн бүмбэрсэгэй олон газарнуудаар унаһан ба 1492 онһоо хойшо олдоһон 300 шахуу ехэ бага метеоридууд тэндэ суглуулагданхай юм.

Мүнөө баһа нэгэ замбуулинһаа бууһан «айлшан» тэндэ нэмэбэ. Зургаадахи комплексно антарктическа экспедицидэ хабаадалсаһан М. Г. Рабичев, Б. И. Гевков хоёр Антарктидада Королевын Газарай түб хубидахи хадануудые шэнжэлхэ үедөө тэрэниие олоһон юм.

Уласхоорондын геологическа конгрессэй саг үргэлжын метеоритна комиссиин президент Е. Л. Криновой ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэһэн ёһоор, тэрэ олдоһон метеорит хадаа эрдэмтэдтэ ехэ һонирхолтой байна, юундэб гэхэдэ, Урда полюсые хүнүүдэй шэнжэлжэ эхилһэнһээ хойшо тэндэ олдоһон эгээ түрүүшын түмэр метеорит байна ха юм.

(ТАСС).

Бүхэ барилдаашад — Улаан-Үдын багшанарай институдай [студент] Н. Лаврентьев (зүүн гарһаа), Усть-Ордын бүхэ К. Даши[...]шэд.

С. БАЛДУЕВАЙ фо[то]

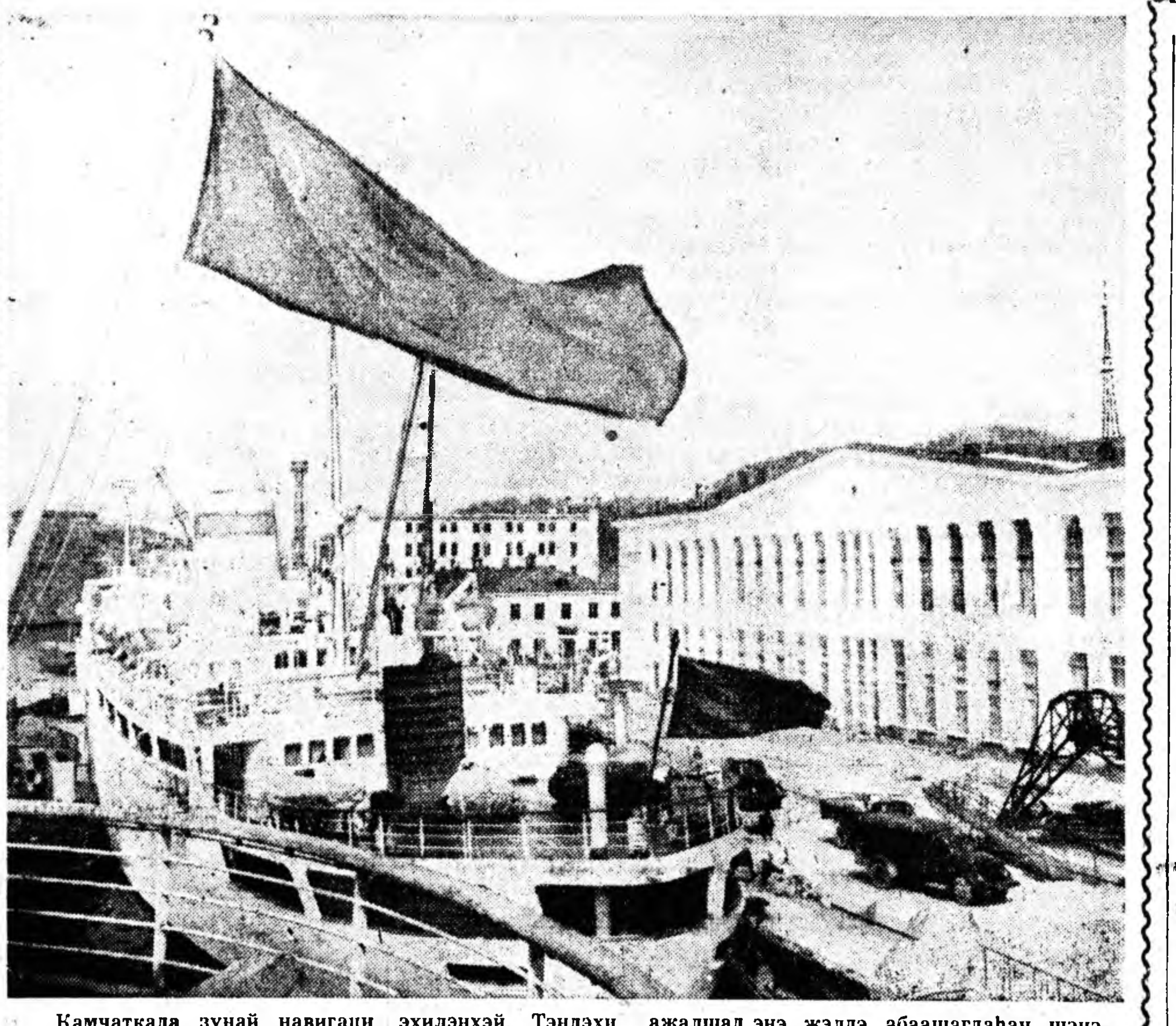
ҺУР ХАРБААН

Стадионой ногоон талмай дээрэ
Суглараа олон хүнүүд, хүлгөө.
Барилдаашадай хажууда һуунад зэрэн,
Баяртай, омогтой, забилан хүлөө.
Бүхэ барилдаан эхилхэнь гэжэ
Буряад үбгэн домоглон соносхоо.
Булшан шангажан эхилнэ тэмсэжэ,
Буряадай баатарай нэрэ олохоо.
Шэлэ хүзүүнэй шалаа гаргажа,
Шүрбэһэлиг, габшагай хүнүүд самналдана.
Абарга хүсэтэй хүбүүд таталсажа,
Арга мэхэ гарган таталдана.
Түнхэнэй бүхэ Хэжэнгын бүхэтэй
Тэнсүү байшоо—дүрэеэ буляалдана.
Хэниинь диилэгшэ ааб, хэлэхэнь бэрхэтэй,—
Хүсэн, шадал һорёондо хабаадана.
Гансахан мүнөө бар хүсөөрөө
Ганзагалан абахаа болёол гээшэш.
Шадал ехэтэй һаа, гоходон хүлөөрөө
Сабшаад, даража унахань мэдээжэ.

* * *

Зэлэ татан годлинууд зэдэлшэбэ.
Зэбэнүүд дуулана, зэбэнүүд эшхэрнэ.
Залуу үбгэн хоёр үсэд тэмсэшэбэ.
Залуунь тэзд диилдэһэнээ мэдэрнэ.
Түрүү һуури эзэлээшьегүй һаа, хамаагүй,
Тэмсэлэй шэмэг зүрхөөрөө ойлгоош.
Хүбүүн, мэргэжэлэй талаар биргагүйш,
Хожомынь, мэдэ, чемпион болохош!

Владимир ПЕТОНОВ.

Камчаткада зунай навигаци эхилэнхэй. Тэндэхи ажалшад энэ жэлдэ абаашагдаһан шэнэ лайнерта һуужа, далай соогуур тамаран аяншалина. Мүн тэндэ шэнэ вокзал баригдаа. Зураг дээрэ: Петропавловск-Камчатскын порт харуулагдана.

ТАСС-ай фотохронико.

Шагналда хүртэһэн улаан булан

Коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн коллективүүд республика доторнай олон. Тэдэнэй тоодо түмэр замай Тимлюгэй станциин хүдэлмэришэд оролсоно. Энэ станциин профком хүдэлмэришэдэйнгөө дунда гэгээрэлэй болон ниитэ-политическэ хүдэлмэри эмхитэйгээр ябуулна.

Тус комитедээр эмхидхэгдэһэн культурна гэгээрэлэй ажал ябуулха комисси (түрүүлэгшэнь нүхэр Г. Б. Иевский) һүүлэй үедэ илангаяа һайнаар ажаллана. Тус комисиин үүсхэлээр эндэхи улаан булан соо ханын экран дээрэ харуулдаг газетэ, санитарна бюллетень таһалгаряагүйгөөр гаргагдана.

Мүн уласхоорондын байдал, бусад шухала асуудалнуудаар лекци, хөөрэлдөөнүүд хододоо үнгэргэгдэнэ.

Улаан буланда уран һайханай кружок һайнаар хүдэлмэрилнэ. Кружогой хүдэлмэридэ хабаадалсагшад һүүлэй хэдэн һарын турша соо түмэр замшадтаа, гэр бүлынхидтэнь уран һайханай 15 концерт харуулаа.

Тус станциин Улаан булан культурна гэгээрэлэй ажал эмхитэй һайнаар ябуулһанайнгаа түлөө түмэр замай хүдэлмэришэдэй профсоюзай Центральна Комитедэй III шатын дипломдо хүртэһэн байна.

Мүнөө энэ профкомитет хүдэлмэришэдэйнгөө дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри бүришье һайнаар, дэлисэ ехэтэйгээр эмхидхэнэ.

А. Калинин.

Булад агта жолоодогшодой һайндэр

Набша намаа, сэсэг ногоогоороо шэмэглэгдэн гоёоһон, сэбэр хара үһаар салгидан харьялагша Үльдэргэ голой зүүн эрьеын сэнгэлиг гоё талмай дээрэ «Коммунизм» колхозой механизаторнууд өөһэдынгөө һайндэртэ сугларба. Тэдэнэр ехэ хүхюунүүд. Тиигэнгүй яахаб. Хабарай тарилга болзор соонь, һайн шанартайгаар дүүргэжэ, мүн паар хахалха түсэбөө дүүргээд, эдэнэр өөһэдынгөө заншалта һайндэртэ сугларaa бшуу. Колхозой түрүүлэгшэ Д. Д. Балжанов һайндэр нээхэ зуураа, эртын ба хожомой тарилга болзор соонь һайнаар дүүргэһэниие, түрүү механизаторнуудай олоноршые тэмдэглээд, бүхы механизаторнуудтаа баяр баясхалан хүргэбэ.

— Манай механизаторнууд үнгэрэгшэ жэлдэ һайн ургаса абажа, гүрэндөө ехэ таряа тушаажа, хүсэд хүрэхэ үрэһэ хүрэнгөө хаагаа һэн. Мүнөө жэл бүхы оробһото ургамалнуудаа өөһэдынгөө хүрэнгөөр таряабди. Ургаса жэгдэ бултайгаа. Кукуруза, хартаабха урданайхиһаа ехээр таригдаа. Эдэ бүгэдэ манай механизаторнуудай түрүүшын ехэ амжалта болоно,— гэжэ колхозой агроном Н. Ц. Аюшин хэлээ.

Һайндэртэ хабаадаһан үндэр наһатай колхозник үбгэн Дубчинов Цэдэн үнэн зүрхэнһөө уяран, амаршалан нигэжэ хэлээ: «Эндэ һуугшадай олонхидынь 30 гаран наһатайнууд, манай совет үеын шэнэ хүнүүд болоно бшуу. Эдэнэрнай ямаршье машина ябуулжа һураһан байха. Тиигэжэ бидэнэрэй урдаа хараха—баатар хүсэн болоно бшуу. Эдэнэрнай ганса тарилга дээрэ хаба шадабаряа харуулаа бэшэ, үбэлдөө малшадта ямар ехэ туһа үзүүлдэг гээшэб. Ямаршье һалхи шуурган, тооһо шорой, саһан бороон соо хүбүүдэйнгээ агтын түбэрөө дууладагби. Манай Үльдэргэдэ түрүүшын «Форзон» трактор 1933 ондо ерэжэ, бидэниие баярлуулһан юм. Балдан трактористамнай баруун гүбөө хахалжа харуулаа агша һэн. Тэрээнһээ хойшо ямар ехэ хубилалта болоо гээшэб?

Мүн һургуулинихидай зүгһөө амаршалгын үгэ хэлэгдээ.

Бүхы ажалаараа түрүү һуури эзэлһэн 2-дохи бригадада дамжуулгын Улаан туг, түрүүшүүлдэ шан барюулагдаа.

Һүүлээрнь һайндэрэй найр наадан үргэлжэлөө.

Хоёр бригада хоорондоо мүрысэн барилдажа, долоо долоон бүхэ бодобо. Эндэ нэгэдэхи бригадынхид илаба.

Үндэрые харайлгаар О. Дамбаев 140 сантиметр харайжа, нэгэдэхи, Д. Москвитин хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Ц. Номтоев.

Маляр Мария

Хори тосхомнай үдэрһөө үдэртэ болбосон түхэлтэй болоно. Шэб шэнэхэн коммунальна байранууд баригдажа, уужам һаруул квартирада олоороо хүнүүд орожол байна.

Хори тосхоной Октябрьска үйлсын захада дүрбэн байрагай хоёр шэнэ гэр бүтэнхэй. Эдэниие ашаглалгада оруулхын урда тээхи хүдэлмэри түлэг дундаа. Маляр Мария Ивановна Подобашина олоной дундаһаа онсо шалгарһаар. Энэ нүхэр Хориин аймагай коммунальна таһагта 8 жэлэй турша соо таһалгаряагүй ажаллан, үнэн сэхэ ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Тиимэл хадань, сугтаа хүдэлдэг нүхэдынь ехэ дуратай, «манай Мария, замай залууршан» гэлсэдэг.

К. Жалсараев.

Ажалша һурагшад

Һургуулинуудта хэшээл дүүрэжэ, һурагшад гэр гэртээ тарабад. Тэдэнэр колхозойнгоо ажалда хаба шадалаараа туһалалсажа эхилбэ. Аха нютагай Орлиг тосхоной ухибүүд юу хэхэнь гээшэб? Убһэндэ орохонь үшөөшье уды. Үдэр бүхэндэ колхоз ошоод туһалха гэхэдэ, газарынь холо: үдэшэлэн ябаха хэрэгтэй. Ушар иимэһээ Орлик тосхоной ажалша ухибүүд гараа баряад байнгүй, ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Тэдэнэй нэгэ хэдэниинь Данцаранов Олег, Данцаранов Витя, Миткеев Валерий, Дамбуев Саша, Григорьев Виктор гэгшэд болоно. Тэдэнэр Орлигойнгоо аэродром заһажа, хура бороондо бии болоһон хонхор ёнхорнуудые тэгшэлһэн байна. Ганса һүүлэй хоёр нэдели соо 210 дүрбэлжэн метр талмай тэдэнэр эрхим һайнаар заһабарилан хушаа.

— Энэ шухала ажалые убһэндэ орһотор дүүргээд, колхоздо ошожо убһэ хуряалсахамнай, — гэжэ эдэнэр мэдүүлнэ.

Д-Д. Лыгденов.

ХИЛЫН САДНАҺАА

Прибалтийска оронуудай хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэдэй конференци

РОСТОК. ТАСС-ай корреспондент М. Саввин мэдээсэнэ:

«Эб найрамдалай, амгалан ёһоор зэргэ оршон байлгын, буу зэбсэг хуряалгын, демократиин, социальна хүгжэлтын түлөө» гэһэн уряатай Прибалтийска оронуудай, Норвегиин, Исландиин, хүдэлмэришэдэй түлөөлэгшэдэй VI конференци мүнөөдэр эндэ нээгдэбэ. Энэ конференцидэ 750 гаран хүн хабаадана. Бата бэхи эб найрамдал Балтиин далай шадар тогтоохо асуудалнуудта конференцидэ хабаадагшад гол анхаралаа табина.

Энэ конференцидэ советскэ профсоюзуудай делегациие профсоюзуудай Латвиин, республиканска Соведэй түрүүлэгшэ В. А. Блюм толгойлно.

ВФП-гай генеральна секретарь Луи Саян толгойлогшотой профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерациин делегаци, Чехословакиин, Франциин профсоюзна организацинуудай түлөөлэгшэд айлшад болложо тэндэ ерэнхэй.

Прибалтийска оронуудай, Норвегиин, Исландиин хүдэлмэришэдэй конференцинүүдэй саг үргэлжын комитедэй түрүүлэгшын орлогшо, финляндиин барилгын хүдэлмэришэдэй профсоюзай секретарь У-но Сюрья гэгшэ конференцидэ элидхэл хээ. Бидэнэр эб найрамдалай түлөө тэмсэнэбди. Атомай хүсэ хэрэглэжэ байһан үе сагта уласхоорондын арсалдаата асуудалнуудые хүсөөр шиидхэжэ болохогүй байна гээд элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Берлиндэ Советскэ правительствын толгойлогшо Н. С. Хрущевой оруулһан дурадхалнууд тухай У. Сюрья хэлэһэн байна. Н. С. Хрущевой оруулһан дурадхалнууд Прибалтийска хүдэлмэришэн ангиин, эб найрамдалай түлөө тэмсэгшэдэй эрилтэнүүдтэй хүсэдөөр тааралдана. Эндэхи хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэд эб найрамдалай түлөө тэмсэгшэд ядерна зэбсэг туршалгые болюулха, атомна зэбсэггүй зононуудые бии болгохын түлөө тэмсэдэг байна бшуу. Н. С. Хрущевой дурадхалнуудай бэелүүлэгдээд байгаа һаань, буу зэбсэг хуря[алга] эб найрамдал хамгаалха [хэ]рэгтэ шиидхэхы алхам бо[ло]хо һэн.

Ямаршье политическэ [...] бодолтой байгаа һаа, ма[най] оронуудай хэдэн миллион [хү]нүүд эдэ дурадхалнууды бүримүһэн дэмжэнэ г[эжэ] элидхэлшэ мэдүүлбэ.

Прибалтийска оронуу[дай], Норвегиин, Исландиин пр[оф]союзуудай гэшүүд эб най[рам]далай аша туһада гарга[...] һан ямаршье үүсхэлые д[эм]жэдэг гэжэ У. Сюрья үрг[э]жэлүүлээ. Баруун Герман[иин] милитаристнуудай эзэрхэг [...] римхэй , һанаашалгануу[д] элидхэлшэ шүүмжэлэн хэл[...] Баруун Германи хадаа ш[...] газарые мэдэлдээ абаха по[ли]тика бэелүүлнэ, Европ[...] нимэл ганса гүрэн бии г[э]... тэрэ һанамжалба.

Хүдэлмэришэн анги[ин] профсоюзуудай нэгэн ха[...] тэмсээд лэ байхада эб н[ай]рамдал хамгаалжа бол[оно] гээд У. Сюрья үргэлжэлүү[лээ]. Профсоюзна организаци[...] дай нэгэн хамта сэхэ ш[...] тэмсэхые, бүхы профсою[зна] организацинуудай хооро[ндо] уласхоорондын харилсаа х[а]боо бии болгохые манай [...] нуудай профсоюзуудай б[...] гэшүүдые саг үргэлжын [ко]митет уряална гэжэ элидх[эл]шэ мэдүүлбэ.

Удаалуулан конференц[и]хабаадагшад элидхэл ту[хай] үгэ хэлэжэ эхилбэ.

Курд арадые хамгаалхын түлөө

ЖЕНЕВЭ. ТАСС-ай корреспондент Г. Драгунов мэдээсэнэ:

ООН-эй экономическа, социальна Соведэй сессидэ хабаадаһан СССР-эй делегациин толгойлогшо С. А. Борисов сессиин түрүүлэгшэ А. Патино гэгшэдэ бэшэг эльгээгээ. Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин уставые, ямар нэгэн арад зониие хашаха, хюдаха политикын буруу байһан тухай 1946 ондо баталагдаһан ООН-ай Генеральна Ассамблейн резолюциие хүтэлбэри болгожо, Советскэ Союзай делегаци тусхай дурадхал Соведэй үзэмжэдэ табина. «Курд арадта эсэргүүгээр Ирагай республикын правительствын ябуулжа байһан алалга, хюдалгын политика тухай» асуудалые тон шухала, яаралтай гээд нэмэлтэ асуудал болгожо, зүбшэхэ зүйлнүүдтэ оруулыт гэһэн дурадхал нигэжэ хэгдэнэ.

Энэ асуудал тухай СССР-эй делегациин меморандум, иимэ алалга, хюдалгын политика тухай асуудалаар, экономическа, социальна Соведэй резолюциин проектые мүн лэ сессиин секретариадта Патино гэгшэдэ дамжуулхыень үгтэбэ. Ирагай правительствын иимэ бузагай аашанууд ООН-ай уставай эрилтэнүүдтэй огтолон таарагүй. Энээниие сэхэ шууд буруушаанабди гэжэ проектын резолюци соо заагданхай. Ирагай правительство курд арадта эсэргүү сэрэгэй хэмжээнүүдые бэелүүлхыень болюулха ушартай гээд тэндэнь сэхэ шууд уряалагдана.

СССР-эй делегациин меморандумые, тэрэ резолюциин проектые мүнөөнэй сессиин тусхай документнүүд болоно гэжэ тоолоод, тэндэ хабаадагшадта тараажа үгэхыень А. Патиное С. А. Борисов гуйһан байна.

СССР-эй делегациие толгойлогшо июлиин 4-дэ ООН-ай экономическа, социальна Соведэй сессидэ үгэ хэлэхэдээ, Ирагай Курдистанда тохёолдоһон байдалда анхаралаа табихые гуйһан юм. Гэбэшье энэ асуудалые дары зүбшэхэ зүйлнүүдтэ оруулха гээшые буруушаажа Иорданиин, мүн Соведэй хэды бусад гэшүүд үгэ хэлэһэн байгаа. Нацинуудай Женевэдэхи ордондо сугларһан олон хүнүүд эдэнэй гаргаһан аашые буруушааһан байна.

Энэ асуудалай тусгаар удха шанартай, хойшолуулашагүй байһыень хараада абажа, советскэ делегаци Ирагай засагаархидай ябуулдаг политикые зүбшэн хэлсэхэ тухай сэхэ шууд эрилтэ табина.

Редактор
Ц. О. ОЧИРОВ

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни—47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—32-74 и переводов—34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства культуры Бурятской АССР.

Н00470. Зак. № 946.